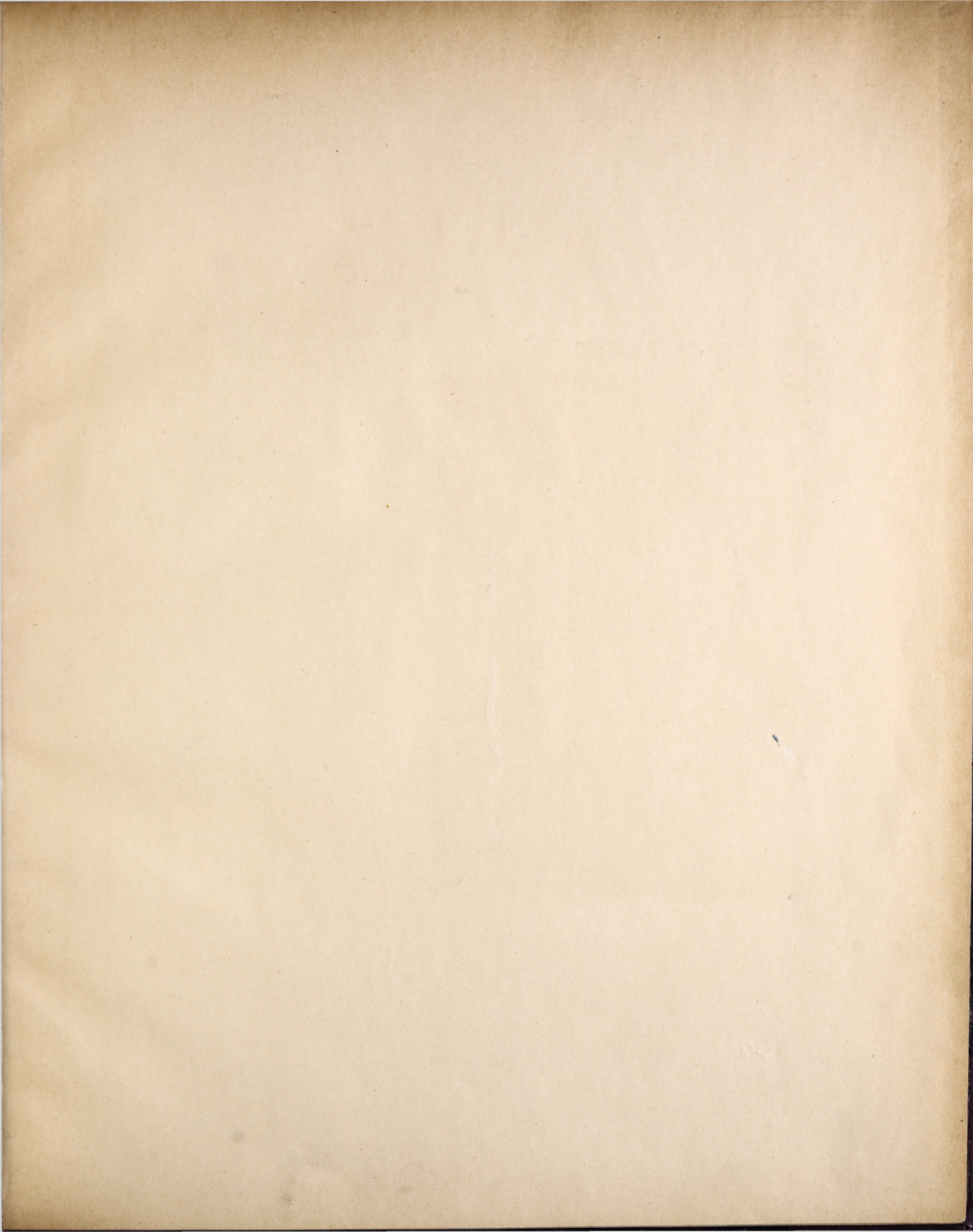

B352/52

Bp 97
406

B 352/52/13

9638
1985 Budapest
A
203
Bordo

FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK

TANÁCSÁNAK.

HIVATALOS JELENTÉSE

1902. évi

MŰKÖDÉSÉRŐL.

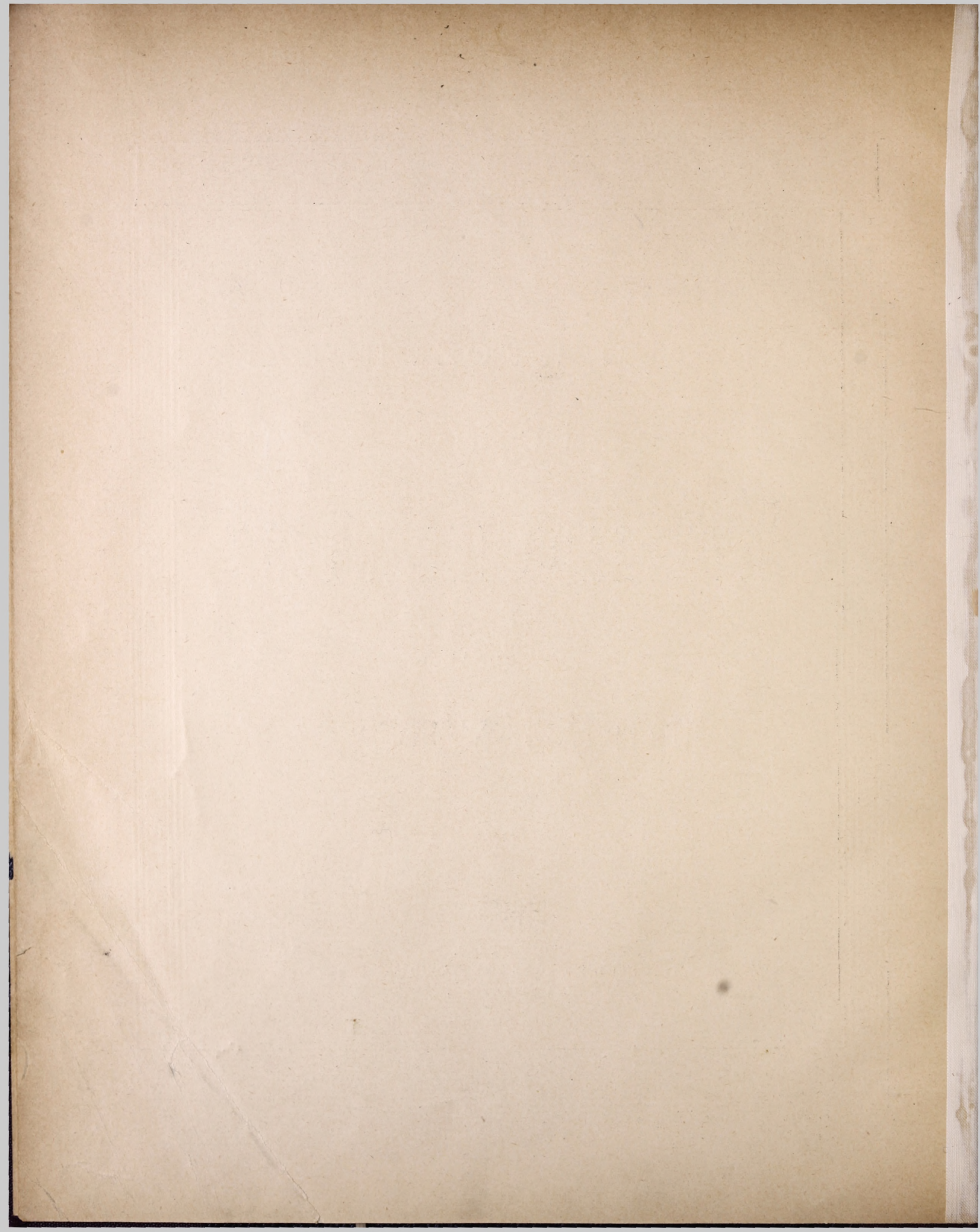
FSZEK Központi Könyvtár

0 010002 199077

BUDAPEST, 1903.
HEISLER J. KŐ ÉS KÖNYVNYOMDÁJA
II., Várkertraktart 1.

B 352/52/3

A

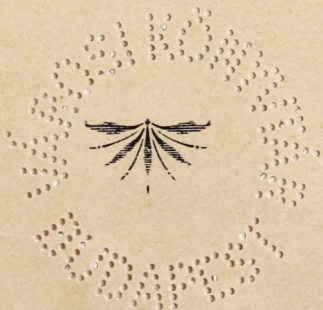
Budapest
FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK

TANÁCSÁNAK

HIVATALOS JELENTÉSE

1902. évi

MŰKÖDÉSÉRŐL.

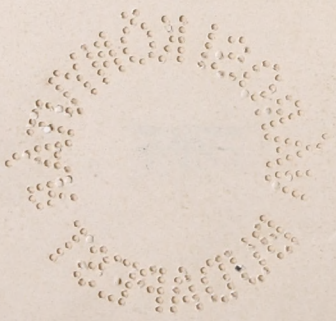

BUDAPEST, 1903. VIII. 28. 1350.
HEISLER J. KÓ ÉS KÖNYVNYOMDÁJA
II., Várkertraktart 1.

1910

350
F 87

B $\frac{352}{9638}$ / 52 K

TARTALOM:

	Lap:
Bevezetés	1
I. Szabályozás	3
II. Építésügyi szabályzat	12
III. Terjedék-egyezmény	16
IV. Halászbástya	20
V. Utépités	22
VI. Vasutak	24
VII. Vizmű	34
VIII. Csatornázás	38
IX. Közvilágítás	41
X. Telegráf, telefon	45
XI. Személyi ügyek	46
XII. Vegyesek	47
Befejezés	49

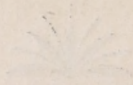
MELLÉKLETEK:

1. A fővárosi pénzalap 1902. évi zárszámadása	52
2. Az új hidakkal kapcsolatos rendezések alapjának 1902. évi zárszámadása	56
3. A katonai laktanya kisajátítási alap 1902. évi zárszámadása	58
4. Az előleg alap 1902. évi zárszámadása	60
5. A Kossuth-Lajos-utczai alap 1902. évi zárszámadása	62
6. A halászbástya rendezésére szánt alap 1902. évi zárszámadása	64
7. Az 1903. évi belkezelési költségelőirányzat	66

TARTALOM

MELLETREK

Nagyméltóságu magyar királyi Ministerium!

Az 1870. évi X. t.-cz. 27. §-ában megszabott kötelességnek teszünk eleget, midőn jelentésünket 1902. évi működésünkről ezennel bemutatjuk.

Általánosan tapasztalható, hogy a székes-főváros fejlődése lassúbb ütembe ment át. Az előbbi évtized bő éveire szűkebb évek következtek. A fordulat több oknál fogva ki nem maradhatott. Az új hidak építése, a velük kapcsolatos szabályozások, a katonai laktanyák beváltásának nagy művelete, az ezredévi országos kiállítás stb. hovatovább kisebb mértékben képezik a fejlődés ható erejét, mely virágzásában itt-ott tulzásba vitt számításokra is ragadta a vállalkozást.

Természetes, hogy azon a ponton, hol a gyors ütemet hirtelen lassabb ütem váltotta fel, ez annál érezhetőbbé vált, mert egyidejűleg általános közgazdasági depressio állt be, melynek hatásától a székes-főváros fejlődése egyébként sem maradhatott megkimélve.

Ezek a zsidbasztó körülmények a fejlődés menetének fékezőjévé váltak ugyan, de megállást szerencsére elő nem idéztek. Sőt a némileg máris javult viszonyok remélni engedik, hogy a jövőre alapított számításokból a tulzás eleme kiküszöböltetvén, oly egészséges irányzat ver gyökeret, mely mellett Budapest további fokozatos fejlődése ismét szabad folyást vehet.

Megállás nélkül, szüntelenül haladni, ebben látjuk a jövő biztos zálogát. Ez a haladás természetsszerűleg függésben van az általános közgazdasági viszonyok

alakulásától, de vannak egyéb előfeltételei is, melyek közül most különösen kettőt kívánunk kiemelni.

Az egyik a város szabályozásával kapcsolatos kérdések rendezése és ennek keretében az érdekeltség rendszeres bevonása a terhek viselésébe. A szabályozásokkal az ingatlanok értéke tetemesen emelkedik. Igazságos és méltányos tehát, hogy azon művelet terheiből, melylyel a magánosok vagyonuk lényeges gyarapodásához jutnak, arányos rész reájuk is háruljon, mint az a külföldön már teljes rendszerré van kifejlesztve. Az ide tartozó anyag nálunk is össze van már gyűjtve s az illetékes tényezők elhatározására vár, annál sürögősebben, mivel a közpénztár ezekkel a terhekkkel jövőre semmikép nem lenne képes megbirkózni.

A másik különösen aktualis előfeltétel: a fővárosi pénzalap javadalmazásának helyreállítása. A sorsolási kölcsön törlesztési forrásainak feleslegeiből, melyeket az 1870. évi X. t.-cz a fővárosi pénzalap dotálására szánt, ennek évtizedek óta nem jutott semmi és nem juthat még évekig, mert azt említett feleslegek az 1893. évi XIV. t.-czikkel az új hidak költségeire vannak lekötve 1910-ig. A főváros fejlődésének súlyos kára nélkül a pénzalap addig megbénítva nem maradhat; szükséges tehát hogy javadalmazásáról más módon történjék gondoskodás.

A jelzett előfeltételek megvalósulásához nem alaptalanul fűzzük azt a reményt, hogy akkor egyuttal könnyen megoldásra juthatnak azok a kérdések is, melyek a székes-főváros törvényhatóságához való viszonyunkban a terjedék-egyezmény megszűnésével kapcsolatosan állottak elő.

Egyebekben az alábbi fejezetekre kívánunk utalni.

I. SZABÁLYOZÁS.

Sasad-dülő és környéke.

Műszaki osztályunk kidolgozta az I. ker. Sasad-, Hosszúrét-, Gazdagrét-, Őrmező- és Dobogódülő, továbbá a Madárhegy-, Őrsöd- és Péterhegydülő egy részének szabályozási tervét, benyulva Budafok község határába is. — Az Őrsöd- és Őrmező-dülőben levő keserűvíz forrástelepek fejlődése ott építkezések szükségét idézte fel, melyek elintézésénél a szabályozási terv hiánya számottevő nehézséget okozott. Ugyanez volt tapasztalható az Őrmező dülőben megindult egyéb építkezéseknél is. Az aktualitás jellegét kölcsönzi a szóban levő szabályozásnak végül az a körülmény, hogy a Sasad-dülőben egy nagyobb complexusnak a tulajdonosa telkeit rendezni óhajtott azon célból, hogy ott a saját eszméje szerinti építési mód alkalmazásával családi háztelepet létesítsen. E szabályozási tervnél számolni kellett természetesen a hegyi vizek levezetésének célszerű megoldásával is és főleg ez a szempont tette szükségessé a tervet arra az egész területre kiterjeszteni, melyet az felölel.

Áttérve a kérdéses szabályozási terv dispositioira, első sorban azt a teret kívánjuk megemlíteni, mely a kelenföldi átló-utnak budaörsi-uti torkolatánál van tervezve 100 mtr. szélességben és 265 mtr. hosszúságban, gócpontját képezve az ide torkoló fő utaknak, melyek szervesen kapcsolják össze a kelenföld uthálózatát a most szabályozás alá vett vidék kifejlesztendő uthálózatával, továbbá a Széchenyi-hegygyel, másfelől pedig a székes-főváros által megvásárolt budakeszi erdővel.

Az említett térből indul ki nevezetesen az a 35 mtr. széles út, mely a Sasad-menti völgyön huzódik keresztül s a farkas völgyet átszelve jut a Széchenyi-hegyre. A térből kiinduló másik fő-ut szintén 35 mtr. széles és a Magasút alatti völgyben haladva a budakeszi erdőbe vezet.

E két út szélességi méretének megállapításánál az a szempont volt irányadó, hogy az út testében a hegyi vizet vezető árok is helyet találjon. Az utak emelkedése az 5°-on általában alul van; csak a Magasút alatt elvonuló út két rövid szakaszánál fordul elő, hogy az emelkedés eléri, de meg nem haladja az 5%-ot. Ezek az emelkedési viszonyok mindkét fő utat alkalmassá teszik közúti vasút létesítésére.

Mindkét fő utnak kapcsolata van nemcsak a kelenföldi átlós-uttal és a budaörsi-úttal, hanem déli irányban úgy a Kelenfölddel, mint az Őrmező és Őrsöd-dülökkel, sőt Budafok községgel is. E kapcsolatot alkotják azok a fő utvonalak, melyek az Őrmező-dülöt átlós irányban szelik át. Szélességük úgy van tervezve, hogy a hegyi vizek azon része, mely a Farkas-völgyből és a Magasút alatti völgyből jön s jelenleg a kelenföldi átlós-

uton vezetetik le, idővel a kérdéses fő utakon legyen levezethető a „Viktoria“ keserűvízforrás-telep alatt elvonuló Örsödi árokba, mely viszont a Budafok határa mentén levő árok igénybevételével juttatja vizét a Dunába.

Ez a cél, másrészt pedig az a körülmény, hogy Budafoknak a székes-főváros területével határos telkein itt-ott máris építkeztek és ezután is építkezhetnének, szükségessé tette, hogy Budafoknak a főváros határába beszökellő területe a jelen szabályozási tervbe bevonassék és szabályozása oly módon oldassék meg, mely úgy az építkezés, mint a közlekedés és a vízlevezetés érdekeit is kielégíteni alkalmas legyen.

A mellékutak hálózatát a szabályozási terv úgy alkotja meg, hogy a fő utakkal való célszerű összeköttetés jöjjön létre és minden telek közútról legyen megközelíthető. E mellékutak szélessége általában 15 mtr; van mégis néhány csekély jelentőségű út, melyek csak 10 mtr. szélesek lesznek. Emelkedésük a terep viszonyokhoz alkalmazkodva nagyjából alul van a 7%-on s csak kevésbé fontos mellékutaknál fordul elő 10%-os emelkedés.

A kelenföldi átlós-út végpontján, a budaörsi út és a többi fő utak találkozásánál, mint forgalmi góczponton egy 22.000 □ kiterjedésű park és játszó hely, ezen kívül pedig különböző pontokon kisebb kertek, ugyancsak kisebb-nagyobb szabad terek vannak tervezve, tekintettel a közszükségleti célokra és a szépészeti érdekekre.

Kiváló figyelemben részesíti a terv a keserűvízforrás-telepek érdekeit, azokat állagukban érintetlenül meghagyva, másfelől azonban gondoskodva arról, hogy forgalmi igényeik megtalálják kielégítésüket, a felületi vizek pedig célszerű elvezetést nyerjenek.

A lényegesebb vonásaiban fentebb leírt szabályozási tervet megfelelőnek találván, azt elfogadtuk, annál inkább, mert lépésről-lépésre fokozatosan lesz végrehajtható s addig a létező állapotokat, s tehát a vízlevezetés mostani viszonyait is, zavarólag meg nem bolygatja.

Budafoknak a szabályozási tervbe bevont területére vonatkozólag az érdekelt községgel az 1870. évi X. t. cz. 15. §-a szerint szükséges tárgyalásokat a székes fővárosnak a tervhez kikért hozzájárulása után fogjuk folyamatba tenni, még pedig úgy, hogy a Budafok területén jelzett park létesítésének kérdését egészen a község szabad elhatározására bizzuk.

Lágymányosi
téli kikötő.

E téli kikötő eszméje már régebben felmerült, azon kívánság kapcsában, hogy a lágymányosi terület szabályozási terve módosíttassék. A módosításra elvileg mindig hajoltunk, de az alkalmazkodás a téli kikötőhöz természetesen feltételezte a kikötő tervének ismeretét. Erre nekünk a földmívelésügyi miniszter ur a múlt évben adta meg az alkalmat, közölvén velünk a fenhatósága alá tartozó országos vízépítészeti igazgatóság ide vonatkozó műveletét. E szerint az van célba véve, hogy a téli kikötő az összekötő vasuti hid déli és északi oldalán levő vízterületen képeztessék ki s a két medence a vasut pályatesté alatt tervezett 30 méter széles csatornával köttessék össze. A kikötő létesítése nem egyszerre, hanem az évi költségvetési hitelek árnyában fokozatosan történék, a hid feletti terület pedig egyelőre csupán lekötötnék, hogy a szükség bekövetkezésével a kibővítés céljára meg legyen. A kérdés bennünket nem csupán a szabályozás, hanem egyúttal a városrendezés és fejlesztés szempontjából is különösen érintvén, azt beható tanulmány tárgyává tettük. Ennek eredményéhez képest az alsó medence

ellen nem volt észrevételünk. Aggályaink támadtak azonban a hid feletti medenczét illetőleg, mertigy a város 2 kilométer hosszban lenne a Dunától elzárva és ezt a városfejlődés érdekeivel összeegyeztetni nem lehet. A kikötő műszaki leírásában azzal a nézettel találkoztunk ugyan, hogy a kérdéses terület városfejlődési czélokra különben is alkalmatlan, — de e nézetet annál kevésbé fogadhatjuk el, mert hiszen a talajviszonyok eredetileg hasonlóak voltak egyebütt is és a dunapart mindkét oldalon mégis szépen kiépült, kivételt a partnak csak az a szakasza képez, mely a pesti oldalon a pályaudvar és a közraktárak elhelyezésével a várostól mesterségesen elszigeteltetett, de éppen az itt található sajnos állapot óva int arra, hogy a mi rosznak bizonyult a multban, azt ne ismétljük a jövőben. — Bele játszik a hid feletti medencze létesítésének kérdésébe még két lényeges körülmény. Az egyik az, hogy az ipar és kereskedelem természet-szerűleg a balparti városrészben helyezkedett el, fejlődése is csak ott várható, s tehát ha a helyi forgalom érdekeire gondolunk is, ezeket jobbparti telepítéssel czélirányosan kellőleg kiszolgálni nem lehet. A másik körülmény az, hogy a kereskedelmi minisztériumot komolyan foglalkoztatja egy forgalmi és ezzel kapcsolatos téli és esetleg ipari kikötő létesítésének eszméje, felölelvén az nemcsak a fővárosnak, hanem az egész ország érdekét és ehez képest megvalósítása csak idő kérdése lehet. Tekintve pedig, hogy a lágymányosi téli kikötő alsó medenczéje 280 hajó befogadására van tervezve, alig férhet kétség ahoz, hogy a szükségletet egymagában is hosszú ideig és minden esetre legalább addig ki fogja elégíteni, míg a forgalmi kikötő kiépül, mi által a különben is csupán bővítésül contemplált lágymányosi felső medencze önként feleslegessé válik.

Noha azonban ezek az észrevételeink voltak a kérdéses felső medencze ellen, a szabályozás módosításának tervénél azzal mégis számoltunk, de másfelől arról is gondoskodtunk, hogy elejtése esetében területe a szabályozás keretébe czélszerűen be legyen illeszthető.

A téli kikötővel kapcsolatos még a hegyi vizek elvezetésének kérdése is. A kikötőt tárgyazó műszaki művelet azt czélozza, hogy a német-völgyi, sashegyi és sasadi vizek a kelenföldi állomás mellett építendő csatornába foglaltassanak és a főváros határa mentén vezetessenek a Dunába. Az eszme műszakilag nem lehetetlen ugyan, de finansziális nehézségei szinte legyőzhetetlenek. A kikötő műszaki leírásában gondolt nyomon, ugyanis ezek a hegyi vizek mintegy 2 kilométerrel hosszabb vonalon juthatnának csak a Dunába, a zárt csatorna költségei tehát oly magasra emelkednének, hogy azokkal a székes főváros még hosszú időre való felosztás mellett sem bírhatna. Másrészt városfejlődési és fontos közegészségi érdekek miatt arról sem lehetne szó, hogy ezek a hegyi vizek, hacsak időközileg is, nyitott csatornában vezetessenek. Ily körülmények között kénytelenek voltunk azon eredeti elhatározásunknál maradni, hogy az árok az általános szabályozási tervben kijelölt nyomon haladjon. Ez egyébiránt az esetleg mégis megépítendő felső kikötőt sem fogja hátrányosan érinteni. Az árok a kikötő délnyugati sarkába torkol; ha tehát rakna is itt le iszapot, ez a kikötő használatát nem akadályozhatja, annál kevésbé, minthogy a hordalék már utközben az iszapfogókban rakodik le és magába a kikötőbe csak finom iszap juthat.

A kikötőnek a kelenföldi pályaudvarral való összeköttetéséről két

irányban van gondoskodva, és pedig azon a 18 öl széles fő utvonalon, mely a Röck-főle gyártelep déli homlokzata előtt torkol a Dunapartra, — továbbá az összekötő vasut északi oldalán a töltés lábával párhuzamosan tervezett és kizárólag vasuti összeköttetés céljára kijelölt 6 öl széles uton.

A szabályozásnak a kikötőhöz alkalmazkodó módosításánál gondoskodás történt részünkről természetesen azon többi érdekek kielégítéséről is, melyek a téli kikötő elhelyezésénél számba jöhetnek és figyelembe veendőek. Sőt éppen azon cél által vezéreltetve, hogy a különböző közérdekek együttesen minél behatóbb megfontolás alá jöhessenek, arra kértük a földmivelésügyi minister urat, hogy az érdekelt hatóságokat közös tanácskozásra összehívni és a kérdéseket ezen az uton mielőbb megoldásra juttatni méltóztassék, jelezvén egyuttal azt is, hogy a kikötő céljaira elvonandó dunaszabályozási telkeink leltári értékének megtérítésére annyival inkább reflectálunk, mert ezek a telkek a szabályozási czélokra nyert állami előlegek törlesztésére vannak lekötve. Az alsó kikötő ezekből a telkekből 34312.⁹⁰ □ ölet 68.625 korona 80 fillér értékben, a felső kikötő pedig 66.026 □ öles 264.104 korona értékben foglalna el.

A kelenföldi pályaudvarra Dunával összekötő út.

A Magyar államvasutak kelenföldi pályaudvarától a Dunáig Budafok határa mentén 18 öles út van tervezve, melyen a kereskedelemügyi minister úr kész volna iparvasutat létesíteni, ha az út oly szélességben megnyitvánék és kiépíttetnék, hogy az az általános forgalom céljaira is használható legyen. A székes-főváros értésünkre adta, hogy ez idő szerint nincs abban a helyzetben, hogy az út kinyitásával és rendezéseivel járó s számítása szerint mintegy 300.000 koronában előirányozható költséget teljes mértékben viselhesse, kérelmére tehát, méltatva ama, városrendezési szempontból is különös fontossággal bíró czélt, hogy a gyári és ipari vállalatok letelepülésére szánt ez a vidék rendeltetészerű felhasználására a megkivántató előfeltételek biztosításával és megteremtésével tényleg is alkalmassá váljék s nevezetesen hogy ott gyári és ipari vállalatok valóban keletkezhessenek és fejlődhessenek, készségeson vállalkoztunk arra, hogy a kérdéses ut 10 öl szélességben leendő megnyitásához szükséges területet a fővárosi pénzalap terhére megszerezzük, ha másfelől a székes-főváros elvállalja, hogy az utat megfelelő szélességben a közforgalom és az iparvasút céljaira alkalmas módon haladék nélkül kiépíti. A terület megszerzését 10 öl szélességre azért korlátoztuk, mert czéljának egyelőre így is teljesen meg fog felelni, mert másfelől a további 8 öl szélesség parcellázások alkalmával a keletkező új homlokzatok fejében ingyen lesz a tulajdonosok részéről átengedendő.

Az I ker. Németvölgyi út folytatásának kiszélesítése.

Mivel a Farkasréti köztemetőbe vezető villamos vasút az izraelita temetőig meghosszabbítandó lesz, ez érdekből egyetértésben a székes-fővárossal a szabályozást olyképen módosítottuk, hogy a németvölgyi út folytatását képező utvonal az izraelita temetőig — a fordulónál 20 öles tertszerű kiképzéssel — 10 öltre, a temető mentén pedig a 12411/1 hrz. sz. telek sarkának letompításával 14 öltre fog kiszélesíttetni.

Rézmál dűlő

A Rézmál-dűlő és környéke szabályozási tervében az Apostol-utca fölött fekvő 16387. kat. sz. út folytatásában egy 6 öles utcaza van felvéve a hrzi sz. telken át a Kavics-utca felé, ugy azonban, hogy a 6129. és 6132. hrzi sz. telkeket ne érintse. A középítési bizottság azt a módosítást hozta javaslatba, hogy az érintett utcaza 10 mtr. szélességben az Apostol-utca folytatásában vezetessék. Habár így a 6129. és 6132 hrzi sz. telkek kisajá-

titása alig lesz elkerülhető és éppen e teher elhárítása lebegett szem előtt az eredeti szabályozás tervezésénél, mégis — amennyiben a székes-főváros e tehertől nem idegenkedik — készségesen járultunk a módosításhoz, mint forgalmi szempontból előnyösebb megoldáshoz.

Ó Buda szabályozása.

Ó-Buda részünkről kidolgozott szabályozási tervét 1895-ről adott évi jelentésünkben ismertettük. A székes-fővárossal arra vonatkozólag folytatott tárgyalásaink azóta legnagyobb részét egyetértő megállapodásra vezettek. A múlt évre már csak néhány kérdés maradt függőben, melyeket a következőkben foglalunk össze. 1. A Lajos utca keleti oldalának szabályozási vonalát a Lukács-utca és a Kavics-utca között 1895-diki tervünk szerint a jelenlegi homlokzatvonal képezné. Az az óvatosság vezérelt itt bennünket, hogy a Lajos-utca ezen szakaszában fennálló gőzmalom homlokzata érintetlenül hagyatván, költséges kisajátítás kényszere be ne álljon. Ismert tény ugyanis, hogy a malomberendezések már a malomipar terén előforduló újítások alkalmazása végett 10—15 évi időközökben átalakíttatnak, megújíttatnak, illetőleg kiegészítettnek, pótépítkezések pedig igen rövid időközökben eszközöltetnek. Ebből önként következik, hogy ha a szabályozás nem kiméli a malmot, mint ezt a középítési bizottság kívánta, a hatóság már rövid időn belül a kisajátítás kényszerhelyzetébe jöhet. Mivel mégis a kisajátítás terhével első sorban a székes-főváros van hivatva számolni, részünkről a Lajos-utca ezen szakaszának is kiszélesítéséhez hozzájárultunk, méltányolva a kiszélesítés kétségtelen előnyeit. — 2. A Tavasz-utczának a Lajos-utczáig való meghosszabbítását ahoz a feltételhez kötöttük volt, hogy a Szent-Lélek-utca hagyassék fel, mert a két utca közé eső telektömb oly csekély mélységgel bírna, hogy beépítésre nem volna alkalmas. Minthogy azonban a középítési bizottság ennek daczára a Tavasz-utca meghosszabbítása mellett a Szent-Lélek-utca meghagyását is kívánta, ebbe belenyugodtunk, de csak olyképpen, hogy a két utca közt megmaradó terület az említett okból csupán köztér, illetve square czéljára lesz felhasználható. — 3. Az aranyhegyi árokra nézve új vonalazás van tervezve, mely azonban vízjogi eljárás során fog végleg megállapíttatni. Ugyanez áll a Kreml-malom melletti árokra is. A kérdéses árkok új vonalával kapcsolatos szabályozás tehát az említett vízjogi eljárás befejezéseig függőben kell, hogy maradjon. Ellenben a felhagyandó régi árokvonal környékére a szabályozás megállapítását mi sem akadályozván, elfogadtuk a középítési bizottság javaslatát, hogy az árok nyomának megtartásával a tervbe egy 18 öl széles út vétessék fel s ezen út az itteni tér északi oldalán vezettessék a Szent-Endrei utig, innen pedig egyenes irányban a Dunáig. — Ezekkel Ó-Buda kérdéses szabályozási terve, az Aranyhegyi árok új vonalának kivételével, a székes-fővárossal egyetértően meg van állapítva.

Gizella-tér.

A Gizella-tér keleti oldalának szabályozási vonala a Ferencz-József föld-alatti vasút miatt módosítást igényel. A terv ellen azonban, melyet a székes-főváros e részben elének terjesztett, észrevételeink voltak, egyfelől a Haas-palota homlokzatával párhuzamosan haladó homlokzatvonal aránylagos rövidegsége, másfelől a miatt, hogy a tér közepén létesített square közelebb esnék a tér keleti oldalához, mint a nyugoti oldalához. Ezekhez járul, hogy a keleti oldal homlokzatvonalába iktatandó törés igen szembeötlővé válnék. A jelzett okokból műszaki osztályunk által kidolgozott azt a tervet fogadtuk el, mely szerint a tér keleti oldala párhuzamos és egyenlő hosszú lesz

a Haas-palota homlokzatvonalával, megjegyezvén, hogy a tér ekként derékszögű szabályos négyszógalakot nyer, melynek kellő közepére jut az általunk létesített square. Továbbá a szabályozási vonalnak a harminczad-utca felé való folytatásánál ki nem küszöbölhető törés czélszerű eltakarását leli a szabályozási vonalnak a 648. hrz. sz. telek előtti risalitszerű kiugrásában, a bekanyarodás pedig a harminczad-utczába simán, negyedkör alakjában nyeri megoldását. A terv végül úgy érinti a telkeket, hogy azok czélszerűen és előnyösen beépíthetők maradjanak. A székes-főváros ebben nem nyugodva meg, a kérdés a belügyminiszter ur döntése alá került, ki is csekély eltéréssel tervünket jóváhagyta.

Csanády-tér.

Az V. ker. Lipótvárosban, a Wahrmann-utca vonalán az általános szabályozási terv, mely a székesfőváros közönségének hozzájárulásával nyerte megállapítását, kezdettől fogva egy nagyobb térnek a létesítését vette volt kilátásba. Ez a tér időközben el is neveztetett Csanády-térnek.

A térnek egy része, mely arra volt szánva, hogy ezen a vidéken előreláthatólag majd szükségessé váló városi középület (pl. iskola stb.) ott elhelyezést találhasson a székesfőváros közönségének kívánságára elejtetett, részünkről is belátván, hogy a főváros ebbeli szükségletét kisajátítás útján bármikor kielégítheti s nagyobb kockázat nélkül elkerülhető az, hogy a főváros időnap előtt a kisajátítás kényszerhelyzetébe hozassék.

A tér kisebbre szabott terjedelmében is kapcsolatban van az 1247 és 1248 hrsz. tömbökkel, melyek parknak lesznek kiképezve. Az 1247 hrsz. telek 1493:55 □ ölnyi kiterjedésében a park czéljára máris rendelkezésre áll, mert az a Duna szabályozása folytán nyeretvén, a fővárosi pénzalapot illeti. A czélzat tehát az, hogy a lakosság, mely ezen a vidéken a fejlődés természetes menetéhez képest mind jobban szaporodni és tömörülni fog, a kérdéses ponton egyfelől induló helyhez, másfelől pedig oly szabad térséghez juthasson, melyen élelmezéséről s hasonló egyéb igényeinek kielégítéséről kellőleg gondoskodni lehessen. Jelenleg ily piaczi czélokra egyedül a Ferdinánd-tér áll rendelkezésre, de különösen a jövőt tekintve, a szükségletnek egyáltalán nem felelhet meg, mert a mellett, hogy egyébként is nagyon kicsi, három fő-utnak t. i. a váczai-ut, főthi-ut és Lehel-utczának képezi találkozási csomópontját.

A Csanády-tér létesítésének kérdését actualis jelentőségre emelte az a körülmény, hogy a téren átvonuló felhagyott Pannonia-utczából keletre fekvő Lafrankó-féle telkek rendezés alá jöttek és a tér czéljára ebből az alkalomból egy 2045 □ öles tömböt ki kellene sajátítani.

A főváros azt kívánta tőlünk, hogy a kisajátítási költséghez járjunk hozzá; ezt a kívánságát mindamellet nem teljesíthettük, mert habár különösen az ország fővárosában ennek szabályozása és rendezése tekintében felette nehéz azt a határvonalat megállapítani, mely a község érdekét és hivatását az állam érdekétől es feladatától elválasztja, mégis az 1870 évi X. t. cz. 3 §-ának d) pontjában lefektetett elvből kiindulva, melyre egyébiránt a törvény 10 §-a is utal, feladatunkat főleg a főforgalmi utak létesítésében véljük helyesen megtalálni és ezért azon az állásponton vagyunk, hogy az általános szabályozási tervbe felvett terek létesítése, már rendeltetésük természeténél fogva is szorosan vett községi feladatot képez.

Ezen álláspont elfoglalására indit bennünket a kiemelt elvi szemponton felül az a gyakorlati szempont is, hogy a fővárosi pénzalap korlá-

tolt s helyzetünkben nem fokozható vagyoni erejét terek létesítésére is fordítva, ennek következtében az csakhamar teljesen kimerülne és képtelenné válnék előbb említett, minden esetre sajátabb és közelebb álló hivatását a legszűkebb határok között is betölteni. Kiegészíti ezt a szempontot az a további észrevételünk, hogy a fővárosnak mégis csak inkább meg van adva a mód arra, hogy szükség esetében segíthessen magán.

Miután ezen okokból a költségeknek részben való viselésére sem vállalkozhattunk a főváros a tér elejtésének az álláspontjára lépett.

A tér elejtését illetőleg már elvi szempontból lényeges aggályaink vannak, hogy a jelen és a jövő szükségleteinek figyelembe vételével kellő megfontolás után tervbe vett szabályozások a végrehajtás stádiumában a kisajátítási költségek pillanatnyi hatása alatt elejtessenek. Ez az eljárás a város fejlődésének bizonyára fel nem áldozható nagy érdekeit tenné kockára, megingatná a szabályozási terv komolyságába vetett hitet és bizalmat és előreláthatólag késői megbánást vonna maga után.

Noha azonban a székes-fővárosnak ezt nyomatékosan megfontolásába ajánlottuk s noha a kisajátítás iránt az érdekeltekkel újabb tárgyalásba is ereszkedett, sőt a térnek a közelben más helyen létesítésével is foglalkozott: 1413/1901 kgy. sz. határozatával újból mégis csak a tér elejtését, ellenzés esetére pedig azt kívánta, hogy a kérdést a belügyminister ur eldöntése alá terjeszszük.

Ez utóbbi kívánságát teljesítve, a fentebb elmondottakhoz még egy körülményt kellett felemlitenünk.

Hogy ugyanis a Csanádytérre városrendezési szempontból szükség van, ez nem képez vitás kérdést; a tér szükségét a székes főváros sem vonja kétségbe egy szóval sem, sőt birtokában vagyunk oly átíratának, melyben igen helyes irányelveket hangoztatva feljebb a Kárpát-utca vonalán egy másik tér létesítéséről is gondoskodni kívánt és ebbeli felfogásán bizonyára mit változtathat az, hogy akkor már ez az utóbbi tér is fel volt a szabályozási tervbe véve.

Maradna tehát a székes-főváros álláspontja mellett az az egyetlen ok, melyet a kisajátítási költségek terhéből merit; távol van tőlünk ezen oknak nagy horderejét kétségbe vonni; de azt tartjuk, hogy kizárólagos érvényesítésre az még sem tarthat igényt s különösen nem avatható elvé, mert különben nyilvánvaló, hogy a főváros szabályozásáról, rendezéséről és tehát fejlődésének helyes irányításáról le kellene mondani, a mit a jelenleg kétségtelenül fenforgó, de remélhetőleg mégis csak muló, átmeneti jelleggel bíró mostoha viszonyok által sem lehetne igazolni.

A belügyminister ur a tér elejtése mellett döntött, mert habár a kérdéses térnek létesítése városrendezési szempontból kívánatosnak is mutatkozik, úgy mégis a székes-főváros jelenlegi szorult pénzügyi helyzetére való tekintettel nem találta indokoltnak a fővárost nagyobb mérvű költségek viselésére kötelezni oly cél érdekében, mely magában véve kívánatosnak ugyan, de elkerülhetetlen szükségesnek nem mutatkozik.

A Vérhalom
dülői park.

Hasonló helyzet, mint a Csanády-térnél, állott elő a II. ker Vérhalom-dülőben tervezett nagyobb parkra vonatkozólag is. Egy telek kisajátítása a székes fővárost a park elejtésének elhatározásába vitte, mivel a park területének megszerzését a fővárosi pénzalap terhére el nem vállaltuk. Ezt az ügyet is a belügyminister ur döntése alá terjesztettük, rámu-

tatva arra, hogy a Csanády-tér hasonló körülmények között már elejtetett és tehát a kérdés egy felette aggályos rendszer kifejlésének jellegét készül az újabb esettel felvenni. Feltártuk másfelől azt a helyzetet, mely a kellő pénzeszközök hiánya miatt a székes fővárossal való viszonylatainkban újabb és újabb bajoknak válik előidézőjévé. Emlékezetbe hoztuk egyszersmind, hogy a fővárosi pénzalap dotálására az 1870. évi X. t. cz.-ben kijelölt állami források évtizedek óta teljesen elapadtak, és gondoskodást kértünk, hogy az alap feladataihoz mért javadalmazáshoz jusson, mely esetben elvileg nem zárkoznánk el attól, hogy a székes-fővárost a terek és parkok létesítésére irányuló feladataiban is támogassuk. — Ezen előterjesztésünk a magas kormány előtt még tárgyalás alatt áll.

**A Dob-utca
kiszélesítése**

A VII. ker. dob-utca kiszélesítése iránt a székes főváros tett hozzánk előterjesztést. A kérdés hátterét számos törvényhatósági bizottsági tagnak azon közgyűlési indítványa képezi, hogy az Erzsébetváros király- és dob-utca közti részében az Andrássy-uthoz hasonló sugár-út létesíttessék. — Az eszme így felvettétvén, megvalósítására a mérnöki hivatalban több variáns terv készült, melyek az új sugár-út irányát részint a központi városháza károlykörúti kapuja és a Damjanich-utcának a Rottenbiller-utczával való találkozi pontja közötti vonalban, részint pedig a Dob-utca mostani vonalában szemelték ki. Minthogy azonban az érintett tervekhez tartozó költségszámítás szerint a vállalat 14—18 millió korona forgó tőkét igényelne, melyből 10—13 millió korona meg sem térülhetne, már a középítési bizottság abból a felfogásból indult ki, hogy bár közegészségi, szépészeti és városrendezési szempontból a dob- és király-utca között egy tágas közlekedési ér létesítése felette kívánatos volna, mégis a vele járó költséghez fedezetet szerezni a jelen viszonyok között egyáltalán nem lévén remélhető, — ez az eszme egyelőre csak további tanulmány tárgyát képezheti és csupán az volna elhatározandó, hogy a dob-utca északi oldalán építkezések alkalmával fokozatosan 10 öltre kiszélesíttessék. Ezzel szemben a törvényhatósági bizottság úgy határozott, hogy a kiszélesítés a középítési bizottság módzatai mellett ugyan, de 12 öltre történjék.

A Király-utca és Dob-utca között egy tágas sugár-út létesítésének eszméjével műszaki osztályunk is előszeretettel foglalkozott és bár nem férhet kétség ahoz, hogy a városrendezési szempontok ily gyökeresebb megoldást felette kívánatosá tesznek, — mindamelllett számolva a meg nem másítható tényleges viszonyokkal, tisztában voltunk azzal, hogy az eszme megvalósítása belátható és számításba vonható időben uem juthat a lehetőség körébe. Ez az oka, hogy szorososan csak azzal foglalkoztunk, ami a székes-főváros közgyűlési határozatában foglaltatott, nevezetesen a Dob-utca kiszélesítésével és ennek módzataival. Távol állott tőlünk kétségbe vonni, hogy miután a Dob-utca ma helyenként alig 4 öl széles, kibővítése kívánatos, sőt szükséges. A kiszélesítés ellen tehát sem általában, sem az ellen nem volt elvi kifogásunk, hogy az északi oldalon és 12 öltre történjék. Vajjon az építkezések alkalmával esetről esetre fokozatosan leendő végrehajtás módzata alkalmas-e a kitűzött cél elérése, még 30 évi adómentesség mellett is, e részben aggályaink vannak ugyan, mert a mostani vonaltól 8 öllel hátrább menni, ezt a birtokosok önszántokból alig fogják megtenni, — mégis kijelentettük, hogy — ha székes-főváros más véle-

ményben van, szándékának megvalósítása elé ebből a szempontból sem kívánunk akadályt pördíteni.

Hogy azonban a kiszélesítés iránt végrehajtásra alkalmas határozat jöhessen létre, ennek az ügy jelen állásában még tisztába hozandó előfeltételei vannak. Szükséges nevezetesen, hogy a székes főváros arról, amire elhatározása szól, pontos szabályozási tervrajzot mutasson be, hogy ne csak az eszme, hanem a keresztülvitel is, a maga összes részleteivel és következményeivel együtt látható és megítélhető legyen. Miután továbbá a székes főváros kijelentette, hogy a kiszélesítéssel járó költséget nem viseli, másfelől pedig a terjedékegyezmény megszűnése folytán a telkekből elvonandó területek beváltására e tanács általában nincs kötelezve és a fővárosi pénzalap jelen viszonyai között sem erre, sem az egészben megszerzendő ingatlanok kisajátítására nem vállalkozhatunk, reá kellett mutatnunk annak szükségességére, hogy a kezdeményező főváros a költség viseléséhez már előzetesen valamely megfelelő megoldást találjon, mert szabályozást akarni, másfelől pedig a költséget reá már eleve megtagadni, ez kétségkívül nem bázis arra, hogy a szabályozás elhatározható legyen. Felkértük tehát a fővárost, hogy a jelzett hiányokat pótolni sziveskedjék.

Mexikói-út

A székes főváros azon elhatározásához, hogy VII. ker. Mexikói útnak az Erzsébetkirályné-út és a Csömöri-út közé eső szakasza, tekintettel az itt vezetendő összekötő villamos vasutra, 8 öltre kiszélesíttessék, hozzájárultunk.

Kerepesi-úti
köztemető.

Előző évi jelentésünkben ismertettük azokat az eszméket, melyek a kerepesi úti köztemető jövő sorsát illetőleg felmerültek. A múlt évben a székes főváros azzal a kéréssel fordult hozzánk, hogy addig is, míg az Orczy-út keresztülvezetésének kérdése letárgyaltatnék, rendezés alá vehesse azt a területet, mely minden esetre temető marad. E kívánsághoz hozzá, is hozzá járultunk, olykép, hogy a rendezés csak a Deák-keresztutig terjedjen, mivel azon terület rendezése, mely e kereszt-út és az Orczy-út irányában nyitandó út közé esik, ezen utóbbira való tekintetből változás alá fog esni. — A rendezendő parcellák felhasználását illetőleg figyelembe ajánlottuk azt a czélzatot, hogy a disztemető főleg a nemzeti kegyelet érdekeit lesz hivatva szolgálni.

II.

Építésügyi szabályzat.

Büzös-gyárak.

A székes-főváros törvényhatósági bizottsága a büzös gyárak, továbbá a rongy- és csontgyűjtő és osztályozó telepek számára az építésügyi szabályzatban kijelölt övezet módosítása iránt tett hozzánk előterjesztést. Ennek fonalán az ügyet egész kiterjedésében részletes tárgyalás alá vevén, a jövő berendezésre nézve általánosságban mi is abból indultunk ki hogy

1.) a büzös-gyárak el nem ejthető fontos közgazdasági okokból a főváros testületéből ki nem rekeszthetők, hogy

2.) város rendezési szempontból, beleértve ebbe a közegészség érdekeit is, elhelyezésükre az a legalkalmasabb terület, melyet az ép.-ügyi szabályzat erre a célra kijelölt.

Habár azonban a felhozott okokból a büzös gyárak számára szolgáló övezeti beosztáson gyökeres változtatás nem tehető, nem zárkoztunk el attól, hogy az övezet határait revízió alá vegyünk.

A mi első sorban a balparti városrészt illeti, a büzös-gyárak övezete határainak azon összébb szorítását, melyre a székes-főváros megállapodása törekedett, — legalább egész terjedelemben — elfogadhatónak nem találtuk. A szerint ugyanis kivételnék az övezetből éppen az a terület, melyen az eddig keletkezett büzös-gyárak tényleg megtelepedve vannak. Eltekintve pedig attól, hogy ezek a büzös-gyárak a vidék más irányu fejlődésének utját már magukban is szinte elzárják, e mellett lehetetlen, hogy másnemű övezeti dispositioval a kérdéses gyárakat fejlődésükben, sőt esetleg fennállásukban is éppen az a hatóság támadja meg, melynek intézkedéséből azok e helyen megtelepedtek.

Ennélfogva a székes-főváros által kivonni kívánt területeknek csak azt a részét találtuk a szóban forgó övezetből kivehetőnek, melyet a kőbányai útból kiindulva a Horog-, Bihari- és Czeglédi-utcák, a gyepmester telephez vezető út, illetve ennek a Kén-utca felé való meghosszabítása a ferenczvárosi rendező pályaudvarig, továbbá e pályaudvar keleti oldala és az összkötő vasut vonala határol.

E terület kivonása szerzett jogokat és ezekkel kapcsolatos érdekeket egyáltalán nem érint, másfelől pedig alkalmas arra, hogy a honvéd korházat mely helytelenül bár, de tényleg ott van, — a büzös-gyárak ártalmassá válható szomszédságától megóvja.

Megnyugvással véltük a büzös-gyárak, továbbá a rongy- és csontgyűjtő és osztályozó telepek övezetének újabb megállapodását fentarthatni, annál inkább, mert részint természetes légszatornákkal, részint szabályozási berendezéssel, megfelelő úthálózzal kellőleg gondoskodva van arról,

hogy a bűzös gyárak ne csak a városra, de önmagukra se válhassanak ár-
talmassokká, a mihez egyébiránt a tudomány újabb vívmányai is hathatós
segedelmet nyújtanak.

Attérve a jobbparti városrészre, elfogadtuk a főváros javaslatát, hogy
a Fehérvári-út, összekötő-vasut, a Duna és a budai belső kőrut által köz-
befogott terület megszűnjék a bűzös-gyárak övezetéhez tartozni. Miután
ugyanis a budai vágóhid eszméje végleg elejtetett, nincs többé ok arra,
hogy ez a terület a bűzös-gyárak övezetében legyen.

Szükségnek láttuk azonban egy lépéssel tovább is menni, nevezetesen
számolni a revízió adott alkalmával a hirnevükben mind jobban
gyarapodó sósfürdő és keserűvíz források érdekeivel, melyek máris nem
vagyonnak tekintendők és ezen jellegükben remélhetőleg jelentékeny gya-
rapodásnak, emelkedésnek is néznek eléje.

De számításba véve azt a területet, mely az említett fürdő és for-
rások érdekében az övezetből kivonandó volna, számításba véve továbbá a
téli kikötő számára már is elfoglalt területet, mely tényleg már másnemű
ipari vállalat birtokában van, a még fennmaradó s a bűzös-gyárak által
igénybevehető terület oly kicsivé zsugorodik össze, mely miatt a jobbparti
részben a bűzös övezetet fentartani érdemes nem volna. Ehhez járul, hogy
a bűzös vállalatoknak egy helyen való összpontosítása városrendezési tekin-
teteknél fogva csakugyan kívánatos és erre a célra a balparti oldalon
kijelölt terület nem csak alkalmas, de teljesen elegendő is. Ennélfogva a
budai oldalon az összekötő-vasut, Fehérvári-út, budafoki határ és a Duna
által közbefogott területet csak annyiban hagyjuk meg továbbra is a
bűzös-gyárak övezetében, hogy ott, — tisztán magánjellegű vállalatok kizá-
rásával — a bűzös-gyárak fogalma alá sorozott oly telepek nyerhessenek
elhelyezést, melyek, mint pl. légszeszgyár, csatornázási szivattyutelep stb.
városi közszükséglet kielégítésére vannak rendeltetve.

Mielőtt mégis az építésügyi szabályzat e tárgyú rendelkezéseit a
mondott értelemben alakilag is módosítottuk volna, alkalmat adtunk a
székes fővárosnak, hogy netán fenforgó észrevételeit velünk megismertet-
hesse. Válaszát mielőbb várjuk.

Pasarét-dűlő
parcellázása

A székes-fővárossal egyetértésben a II. ker., Pasarét-dűlő azon
részére vonatkozólag, mely a IV. övezet határától a Hidász-utczáig terjed,
elvilleg már néhány év előtt kimondottuk, hogy a szóban forgó területen
a parcellák minimalisan az előirt 1000 □ öl helyett 300 □ öles területtel
alakíthatók. A kérdéses terület ugyanis közel fekszik a beépített városhoz
és sík jellegénél, valamint helyzeténél fogva nem eléggé alkalmas oly
nyaralók telepítésére, melyeknek legalább 1000 □ öles telkekkel kell bir-
niok. Viszont kiválóan alkalmas e terület kisebb családi házak építésére
és ilyen sűrűbb beépítés ellen a csatornázás szempontjából sem forog fenu
észrevétel, mert a hadapród iskola különben sem maradhat ott csatorna
nélkül. Ezek voltak indító okai annak, hogy az 1870. évi X. t. cz. 22. §-a
alapján az építésügyi szabályzat 13. §-át kiegészítettük azzal a határozat-
tal, hogy a II. ker., Pasarét-dűlő fent megjelölt részében 10 öles homlok-
zat mellett 300 □ ölnyi térfogatú parcellák alakíthatók. A Pasarét ama
további részét, melyet egyrészt a Hidász-utcza és az Ördögárok, másrészt
a Trombitás-út és az ennek folytatásában az Ördögárok találkozási pontjáig
terjedő névtelen út határol, bár ez is sík és helyzete szempontjából majd-

nem egyenlő az olcsóbb részzsel, már csak abban az elbánásban részesíthettük, hogy az 1000 öles parcellák helyett 600 öles parcellák alakítását engedjük meg az építésügyi szab. 14. §-ának megfelelő kiegészítésével, — számításba véve főleg azt a körülményt, hogy ennek a résznek a csatornázása a közel jövőben nem várható, tehát a 300 öles parcellákkal járó sűrűbb beépítéstől még óvni kell.

Szemlőhegyen
300 öles par-
cellák.

Mint hogy a Szemlőhegynek az a része, melyet a Szemlőhegy utca, Vérhalom utca és Aldás utca határol, közvetlenül határos a III. övezet azon területével, melyen 300 öles parcellák alakítása meg van engedve, minthogy továbbá a Vérhalomdülőbe való beékeltségénél fogva besorozása a 300 öles telkek rayonjába egészen természetesnek mutatkozik, mivel végül egy tervezett utca által a telkek olyképp vannak érintve, hogy a megállapított 600 □ ölnyi minimumnál szükségképp kisebb parcellák keletkeznének: mindezeknél fogva figyelemmel arra, hogy a vidék csatornázása nehézségbe nem ütközik és azon cél által vezéreltetve, hogy az itt tervezett családi házak létesítése előmozdítassék az 1870. évi X. t. cz. 20. §-a alapján az építésügyi szabályzat 14. §-a c.) pontjának részben való módosításaképpen kimondottuk, hogy a Szemlőhegy szóban forgó részén 10 öles homlokzat mellett 300 □ öles parcellák alakíthatók.

A Rózsadomb és vidéke ház- és telektulajdonosai egyletének azon kérelméről kívánunk még itt megemlékezni, hogy az építésügyi szab. 11. és 14. §-ainak módosításával engedjék meg, hogy a Szemlőhegy, Törökvesz és Vérhalomdülőben a nyaraló telkek 10 öles homlokzat mellett az új vámvonalon belül 300 □ öltre, azonkívül pedig 450 □ öltre legyenek feloszthatók. Abban a nézetben voltunk, hogy a közérdek az építésügyi szabályzatnak a kérelem értelmében való módosítását nem igényli; a magán érdek alapján pedig már elvileg csak úgy lehetne szó a kívánt módosításról, ha az érdekelttség a következmények terhét viselne. Mintán pedig városrendezési és közegészségi szempontból, mint ezt a középítési bizottság is helyesen hangoztatta, a parcellázási minimum leszállításának az képezi szükségszerű előfeltételét, hogy a szennyvizek levezetéséről kellőleg gondoskodva legyen, miután továbbá e cél biztosítására szélesebb utak kellenének s általában sűrűbb úthálózat kívántatnék, az érdekelttség pedig ezen előfeltételek megvalósítására nézve kielégítő s a további tárgyalásra alkalmas nyilatkozatot megkérdezésre sem tett: nem voltunk azon helyzetben, hogy az egylet kérelmét teljesíthessük.

Naphegy
építési mód.

Az I. ker., Lisznyayutca és a Krisztina-körut, illetve Attilakörut között fekvő terület beépítésénél a lejtviszonyok következtében éktelen tűzfalak keletkezhetnének, mi ellen védekezni szükségesnek láttuk. Orvos-szerűleg inkább ohajtottuk volna az építési módot a Naphegy ezen részének a nyaraló övezetbe való sorolásával oldani meg. Az ez irányban tett tanulmány mindazonáltal kiderítette, hogy az építési mód kérdése ezen az alapon nem oldható meg. A csekély számban keletkezett új épületek nem képeznének ugyan legküzdhetetlen akadályt, a többi épületek pedig régiek, rozogák, nagyobb értéket nem képviselnek; de a telkek méreteik miatt tulnyomó nagy részben teljesen alkalmatlanok a nyaralósszerű építkezésre. Homlokzatuk, néhánynak kivételével, keskenyebb 10 ölnél, sőt közelebb áll a 8, mint a 10 öl szélességhez. Számításba véve tehát a szomszédok felé szükségképp szabadon hagyandó 3—3 métert, világos, hogy eze-

ken a telkeken szabadon álló nyaralókat czélszerűen építeni nem lehet. Ennélfogva nyaralószerű építési mód csak úgy volna itt keresztül vihető, ha a telkek kisajátíttatnának, kommaszáltatnának és újból osztatnának be. Habár ezen a módon a kérdéses vidék a székes főváros egyik ideális szépségévé volna kiképezhető, mégis tekintettel a tetemes kisajátítási költségre, a mi nem áll rendelkezésre, megszerzésre pedig mód nincsen, — tekintettel továbbá a netto áldozat előrelátható nagyságára, melyet a vállalat létesítése igényelne, — úgy hisszük, hogy kénytelen-kelletlen le kell mondani a kérdés megoldásának erről a módjáról és szoritkozni az építési módor olyan meghatározására, hogy a szóban forgó területen a várhegy felé éktelen tűzfalak ne keletkezessenek.

E cél elérése végett az építésügyi szabályzat 119—126. §-aiban foglalt rendelkezések kiegészítéseül megállapítottuk, hogy az I. ker., Lisznyay-, Naphegy-, Gellérthegy- Szent János-utczában, továbbá ez utóbbi folytatásaként tervezett utczában és pedig ennek a Kőműves-utczai lépcsőig terjedő szakaszában fekvő telkeken a várhegy felé, tűzfal kizárásával, homlokzati kiképzéssel kell építkezni.

III.

Terjedék-egyezmény.

Az 1870. évi X. t. cz. megalkotván a fővárosi pénzalapot, 8. §-ának b) pontjában egyebek között úgy rendelkezik, hogy a magán háztelkekhez szabályozás folytán csatolandó területek eladásából eredő jövedelem az alap növelésére fordíttassék.

Az a körülmény, hogy a törvény viszont nem terjeszkedik ki azokra az esetekre, a melyekben a magánosok telkeiből ugyancsak szabályozás folytán bizonyos területek esznek, már kezdetben nézeteltérésre adott okot, mely a körül forgott, hogy az ilyen eselő terjedékeket a fővárosi pénzalap, avagy a város közönsége tartozik-e kártalanítani?

E kérdés e tanács és volt Pest város közönségének előterjesztései folytán annak idején a ministeriumot is foglalkoztatta, de akkor már mind a két hatóságot az az óhajlás vezérelte, hogy eltekintve a törvény rideg betűjétől — a kérdés a külön érdekek kiegyeztetésével a méltányosság alapján intéztessék el.

A miniszerelnök 1871. június 26-án 737/M. E. sz. a. kelt intézvénye szab. kir. Pest város közönséghez, a vitás kérdés érdemére két jellemző megjegyzést tett. Az egyik az hogy az 1870. évi X. t. cz. rendelkezését világosnak mondja, a másik az, hogy ugyanezen törvényben az az elv is le van fektetve, hogy a város által eddig viselt költségek általa ezután is viseltessenek.

E megjegyzésekben foglalt kétségtelen fentartás mellett engedte meg a kormány a két hatóság között a kérdést méltányos kiegyezés megkísérlésének tárgyává tenni, az eljárás módjára nézve vegyes bizottság alakítását jelölve meg.

Ezek voltak ama lényegesebb mozzanatok, melyeknek hatása alatt a fővárosi közmunka tanácsa és az akkor még két testvér főváros közönsége között az első terjedék-egyezmény 1871-ben a kormány jóváhagyásával létre jött.

Az egyezmény lényege az volt, hogy az eselő terjedék kártalanítását a fővárosi pénzalap terhére elvállaltuk; viszont a főváros kötelezte magát évenként 30.000 frttal és a városi telkek eladási árainak 20%-ával dotált kisajátítási alapot fentartani, ennek $\frac{1}{3}$ -át a fővárosi pénzalapba beszállítani, $\frac{2}{3}$ -át pedig a saját körében megrendelő szabályozásokra és kisajátításokra fordítani.

Amint ezen első egyezmény 5 évre szabott időtartama lejárt, az folytatólág 5 évről 5 évre megújított és pedig 1896. év végéig simán, minden fenakadás nélkül. Az egyezmény alapelvei változatlanul mindig

ugyanazok maradtak, csak egyes alárendeltebb kérdéseknél mutatkozik itt-ott oly eltérés, mely a szabatosabb rendezésre irányzott törekvésben találja megfejtését. És a megnyitásra vonatkozó jegyzőkönyvek tanuskodnak róla, hogy az egyezményt a székes főváros minden alkalommal kiválóan érdekében levőnek és üdvösnek ismerte el.

Egészen ellenkező felfogás nyomaival találkoztunk azonban az 1896. év végével lejárt egyezmény megújítása iránt folyt vegyesbizottsági tárgyalásoknál, amikor is a székes főváros a terjedék-egyezménnyel a fővárosi pénzalap terhére az összes szabályozásokat megkísérelte kapcsolatba hozni. A kísérlet a részünkről adott felvilágosításokkal meghiusult ugyan, mégis az a következménye lett, hogy azon alkalommal az egyezmény csak egy évre, vagyis 1897. január 1-től, 1897. december végéig kötött meg, és csak azután nyert meghosszabítást 1901. december végéig, olyképen, hogy a egyezménnyel összefüggésbe hozott, de oda nem tartozó kérdések teljesen kikapcsolattak.

Lejárat előtt 1901. végével a vegyes bizottsági tárgyalások a további meghosszabítást illetőleg a kifejtett szokáshoz képest újból megindultak, de ezuttal már nem az egyezmény fentartására, hanem — mint előző jelentésünkben érintettük — az egyezmény megszüntetésére vezettek.

Bár mennyire érthetetlen, hogy a székes főváros 30 év tapasztalatai ellenére mindenkép megszüntetésére törekedett azon egyezménynek, amely számára nevezetes pénzügyi előnyöket biztosított s a város fejlődésének pedig, valamint a nagy közönség érdekeinek is nyilvánvaló nagy hasznára volt, — bár mennyire sajnáljuk továbbá, hogy egy fontos városi kérdésnek az egyezményben foglalt és tapasztalatilag igen jól bevált megoldása a székes főváros említett törekvésének áldozatul esik, — a tényeken nem változtathattunk, hanem kénytelenek voltunk feliratban rámutatni arra, hogy a m. kormányra nézve az a helyzet, melyben már idézett 1871-diki rendeletének kibocsátása előtt volt, ismét feléledt, azzal a különbséggel, hogy ezuttal a fővárossal való méltányos megegyezésben kibontakozás nem kínálkozik, hogy másfelől a székes főváros most azon igényünket sem ismeri el feltétlenül, mely szerint a magánosok telkeihez szabályozás folytán csatolandó területek vételára a kezelésünk alatt álló fővárosi pénzalapot illetik.

Kétségét ezen igényünkre vonatkozólag a székes főváros az 1881. XLI t. cz. 21. §-ára alapítja, mely szerint a kérdéses területek a város részére fizetendőek meg. Eltekintve azonban attól, hogy a fizetés a mi felfogásunk mellett is a város javára esik, mert hiszen a fővárosi pénzalap az utolsó fillérig kizárólag csak fővárosi czélokra fordítható, — eltekintve továbbá attól, hogy ez a törvény 20 évig volt érvényben, a nélkül, hogy a főváros a felől az említett véleményt táplálta volna: mi sem lehet bizonyosabb, mint az, hogy a kisajátítási törvény a fővárosi pénzalap alkotó elemeit a legtávolabbról sem czélozza érinteni. Ha tehát ezen törvény 21. §-a és az 1870. évi X. t. cz. 8. §-ának b) pontja között volna is ellenmondás — amint szerintünk nincs — úgy a kisajátításról szóló általános törvényt szemben a fővárosi pénzalapról intézkedő egészen specialis törvénynek teljes épségében fenn kellene állania.

Egyébiránt a székes-főváros sem állítja fel mereven a tételt, hogy a magánosok telkeihez cső terjedékek árai a saját pénztárát és nem a fővá-

rosi pénzalapot illetik; tartózkodik ettől azért, hogy magának módot tartson fenn arra, hogy az ellenkezőből viszont azt a következtetést vonhassa le, miszerint a magánosok telkeihez eső terjedékek vételárai a fővárosi pénzalapot illetvén, ennek folyamánya gyanánt a fővárosi pénzalapot terhelik a magánosok telkeiből eső terjedékek kártalanítási árai is. Természetes azonban, hogy ez az utóbbi felfogás sem állhat meg.

Az 1870. évi X. törvényczikkben teljességgel nem lehet megtalálni annak az igazolását, hogy a terjedékek kártalanítása a fővárosi pénzalap kötelezettségét képezné, sőt a törvény dispositiói egyenesen kizárják e kötelezettség vélelmezését is. A 8. §. b) pontja rendelí, hogy a magán háztelkekhez csatolandó területek eladásából beveendő jövedelmeket a fővárosi pénzalap *növelésére* kell fordítani. Ebből a székes-főváros jelzett állás foglálásában rejlő következtetésre jutni nem lehet, már azért sem, mert a terjedék-eladásokat a terjedékek kártalanításával kötve össze, az eredmény 30 év tapasztalatai, de a dolog természetes rendje szerint is a fővárosi pénzalapnak nem növelését, hanem csökkenését jelentené, ami a törvény világos rendelkezésébe ütköznék. — Nem egyeztethető össze a terjedékek kártalanítása a fővárosi pénzalapnak az 1870. évi X. t.-cz. 14. §-ának b) pontjában kitűzött feladatával sem, miután itt az egész fővárosra vagy egyes városrészekre kiterjedő *nagyobb* szabályozási munkák végrehajtásáról van szó, az egyes telkek elszigetelten felmerülő szabályozási esetei pedig a törvényben körvonalozott nagyobb szabályozásnak bizonyára nem minősíthetők. — A terjedékek beváltása az 1870. évi X. t.-cz alkotása előtt is a községet terhelte. Ha a törvény itt valamit változtatni akart volna, azt egyenes rendelkezésbe foglalni bizonyára el nem mulasztotta volna. Ily direct rendelkezés nélkül a fővárosi pénzalap kötelezettsége annál kevésbé állhat fenn, mert a törvény alapintézőjével és egész szellemével absolute össze nem egyeztethető.

Bármily tiszták legyenek is azonban szerintünk ezek a kérdések, a székes főváros fentebb ismertetett magatartása felidézte annak a szükségét, hogy az ügy kormányhatósági döntéssel végre eligazítsák, mert sem a fővárosi pénzalapot törvényellenes megrövidítésnek, sem pedig a magánosokat annak a bizonytalanságnak kitenni nem lehet, hogy ne tudják, miszerint elvett vagyonukért ki tartozik őket kártalanítani.

Véleményünk szerint a fentforgó kérdések eldöntésére nem a törvényhozás illetékességébe tartozó törvény magyarázatra, hanem tisztán a fennálló törvények egyenes alkalmazására van szükség.

Hivatkozva tehát az 1870. évi X. t. cz. 8. §-ának b) pontjára megfelelő intézkedést kértünk a m. kormánytól az iránt, hogy szabályozás következtében a magánháztelkekhez csatolandó területek árai a fővárosi pénzalapot illetvén, azok értékesítése e tanácsilletékességébe tartozik minden vonatkozásában.

Hivatkozva továbbá az 1881. évi XLI. t. cz. 21. §-ának második bekezdésére, hasonlóképen megfelelő intézkedést kértünk a m. kormánytól az iránt, hogy a háztelkekből építkezés alkalmával szabályozás czéljára elvont területeket a székes főváros tartozik kártalanítani.

Ezek mellett megoldatlan marad az a kérdés, hogy mikor nem építkezéstről, hanem egyelőre csupán telekrendezeésről van szó, mi történjék azokkal a területekkel, melyeket a tulajdonos kártalanítás ellenében

tartozik szabályozásra átengedni? A terjedék-egyezmény hatálya alatt nem ugyan kötelezettségből, hanem a czélszerűség azon okából, miszerint a szabályozásra szükséges területek minél olcsóbban szereztessenek meg, részünkről a fővárosi pénzalap terhére a kérdéses területeket telekrendezések alkalmából is beváltottuk, mindazon esetben, melyekben a tulajdonossal méltányos megegyezésre lehetett jutni. Ezen eljárásnak nagy előnye van abban, hogy a telektulajdonost saját érdeke indítja méltányos egyezésre; ellenben az építkezés alkalmának kivárása esetében a tulajdonos bármily túlzott követelésnél sem kockáztat jóformán semmit, mert végső esetben a kártalanítást a bíróság állapítja meg, a birói eljárás költségeit pedig a hatóság tartozik viselni.

A telekrendezésekre vonatkozólag tehát a helyzet a terjedék-egyezmény megszűnése következtében nyilvánvalólag hátrányossá változott, mert előre látható, hogy a székes főváros a mi eljárásunkat különösen mostani pénzügyi viszonyai között követni nem fogja. Mindameillet ez a körülmény a szóban levő ügyek törvényszerű állításának menetében fennakadást előidézni nem fog, addig sem, míg a telekrendezések ügye tüzetes szabályozást nyer, ami sürgőssége miatt soká már szintén nem késhetik.

Miután a m. kormányhoz intézet feliratunkban nem mulasztottuk el különös figyelembe ajánlani azt a szempontot, mely káros zavarok megelőzése végett felette kívánatosná teszi hogy a kért intézkedésekkel a helyzet minnél előbb tisztázva legyen, reméljük, hogy ez most már csak gen rövid idő kérdése lehet.

IV.

A Halászbástya rendezése.

A Schulek Frigyes tanár által tervezett és általa is vezetett monumentális halászbástyai építkezés azon főcsoportja, melyet előző évi jelentéseinkben szerencsénk volt ismertetni, immár teljesen elkészült, jelesen az Albrecht-utról felvezető nagy lépcső, az ettől délre fekvő bástyakar a benne foglalt fedett Jezsuita-lépcsővel, valamint az észak felé terjedő bástyakar az északkeleti nagy sarokcsoportozattal. E főcsoport kiképzését általában véve gazdagabban és díszesebben valósíthattuk meg, mint az az eredeti alapterv szerint gondolva volt, ugyanis az építkezésre úgy a magas kormány, mint a székes-főváros közönsége részéről engedélyezett költségekkel szemben megtakarításokat értünk el, melyeket első sorban a főcsoport díszesebb kiképzésére fordítottunk.

E főcsoport gázvilágítással is elláttatván, belőle a nagy szabad lépcső és a Jezsuita-lépcső a közönség használatára is megújítottak.

Az északi bástya jelzett gazdagabb kiképzését illetőleg kiemeljük, hogy annak tornyos sarokcsoportja kiválóan alkalmasnak kinálkozott valamely gyakorlati célra, kiosk vagy kávéház céljára. Ennek megfelelőleg készült tehát e csoport belső beosztása és berendezése is, vízvezetékekkel és a központi gőzfűtéshez szükséges csőhálózattal.

A főcsoport munkái most vannak felülvizsgálat és leszámolás alatt.

A munkák kivitelénél elért megtakarítások abba a helyzetbe jutattak bennünket, hogy a tervező építész tanár kezdeményezésére figyelmünket a Halászbástyai építkezéshez közvetlenül csatlakozó környezetre is kiterjeszthettük, oda törekedvén, hogy a lehetőség és a pénzbeli fedezet határáig e közvetlen környezet is megfelelő építészeti átalakítást nyerjen és kiegészíthesse a díszes főcsoport szépészeti hatását.

Javaslatunkra úgy a nagymélt. miniszterelnök ur, mint a székes-főváros közönsége készséggel hozzájárultak ahhoz, hogy a rendelkezésre álló megtakarítások és az építési alap időközi kamatjövödelme a jelzett célra fordíthatassanak és ide vonatkozó tervezeteinket elfogadták.

Ekkép a főcsoporthoz a munkák még egy további kiegészítő csoportja járult, mely fővonásaiban a következőkből áll.

A nagy lépcső Albrecht-uti torkolatától északnak, az Albrecht-ut kanyarulatáig terjedő támfal a főcsoport jellegének megfelelő új kőburkolással láttatik el, az utkanyarulatnál pedig záródásul egy körönd létesítte-

tik kényelmes lépcsőkkel, melyen mint alépitményre, a Felség ajándékából emelendő Hnnyadi János-szobor nyer elhelyezést, a háttérben parkkal.

A nagy lépcső alsó szakaszának úgy déli, mint északi pihenője egy-egy, ülőpaddal ellátott korlátfallal záratik le; az északi nyughely felső végpontján pedig a prágai Hradsinban álló Szent-György lovas-szobornak bronzmása állittatik fel. A középkori magyar szobrászat e kiváló műbecsű emlékének főmintáját a nagymélt. ministerelnök ur volt szíves megszerezni.

A Jezsuita-lépcsőnek fedetlen azon szakasza, mely az Albrecht-ut két ágát köti össze, rozzant állapotánál fogva már régóta kifogás és panasz tárgyát képezte; e lépcsőszakasz egészen elbontatott, s helyette új, tágasabb lépcső épült, szerkezetileg a nagy szabad lépcsőhöz, kiképzésben pedig a bástyaépítkezéshez hasonlóan. Ideiglenes jellegű rendezést nyert emellett a lépcsőnek az Albrecht-ut felső ágától a fedett szakasz bejáratáig terjedő része is.

Az északi bástya talaja, a bástyafolyosó nyugati, u. n. őrtornyától kezdve az Ilona-lépcső felső torkolatáig terjedő részen, megfelelő leásással kiegyenlítették, s területe mentén a bástya mellvédfala egyenletesre és vízszintesre lejjebb szállittatik. Az ezen bástyarészen levő régi domokosrendi templom szentélyének régészeti becsű maradványa fentartatik és a bástyafal átalakításába, egy terrasz-korlát- és pergola-építéssel kapcsolatosan beillesztetik.

Az Albrecht-ut kanyarulata által képezett, kis parkban levő rozoga lépcsőzet, mely a gyalogközlekedésre szükségesnek mutatkozik, szintén jó karba hozatik.

Mindezen csatlakozó és kiegészítő munkák az elmúlt évben megkezdettek és nagyobb részben el is készültek.

Megemlíteni kívánjuk, hogy az északi bástyatalajon végzett leásás amár említett domokosrendi templom maradványok mélyebb feltárását vontta maga után, amely alkalommal a szentély építményének alsó részletei, oszloplábak, régi sirok és a XIV—XVI. századból származó, sajnos legnagyobb részben összetöredezett czimeres és feliratos sirkövek, emberi csontmaradványok és vastárgyak kerültek felszínre. A műemlékek országos bizottságával és a székes-fővárosi múzeum vezetőségével egyetértőleg eljárva, intézkedtünk, hogy e leletek gondosan megőriztessenek.

A most vázolt munkákat, melyek szervesen egészítik ki a főcsoport architektúráját és kibővítik, valamint élénkitik egész keretét, legközelebb a bástyaudvarok és a lépcső melletti területek parkozása, fogja követni — mit a székes-főváros közönsége létesít. — De máris elmondható, hogy a halászbástya, új alakjában, székes-fővárosunknak egyik legkiválóbb műremekévé fejlődött.

V.

Utépítés.

A lefolyt évben teljesített útépítő munkálatataink, főként az *eskütéri hid* följáróinak és környékének rendezéséből állanak. — Ezek az útrendező munkálataink azonban, a hidépítő munkálatoknak hosszabb ideig való megszakítása következtében, általában nagyobb hátráltatást szenvedtek, — és nem voltak abban a mértékben keresztül vihetők, a mily mértékben azokat előzetesen megterveztük.

A pesti oldalon rendeztük a *Ferencz-József-rakpartnak* az *Irányi-utcától* a *Ferencz-József-hid* felé terjedő szabályozatlan részét. — Megépítettük továbbá, az *Irányi-utcától* a *Duna-utcza* szabályozási vonaláig terjedő az új támfal melletti lejárót. Ugyszintén a *Váci-utcza* és *Irányi-utcza* sarkán épült *Mutschenbacher-féle* ház előtti járdaterületet. — Folytatólagosan lefektettük a *belvárosi plébánia* templom melletti támfal mentén elhuzódó aszfaltjárdát és rendeztük az *Irányi-utcát* a *Molnár-utcától* a *Ferencz-József-rakpartig*.

Szabaddá tettük a kincstári telektömböket, hogy az építkezésnek, a helyszínén, mi sem álljon utjába s eltávolítottuk a *Molnár-utcai* ideiglenes horlátot.

Rendeztük az *Irányi-utcza*, *Molnár-utcza* és *Ferencz-József-rakpart* sarkán levő *Friedrich-féle* ház előtti járdát és kicseréltük a *Váci-utcza* és *Duna-utcza* kereszteződésében annak idején feltételelesen, próbaképen lefektetett, de be nem vált, *Hasselmann-rendszerű* faburkolatot.

A budai oldalon rendeztük a *Döbrentey-teret*. — Végrehajtottuk az eskütéri hid budai hidfőjénél, az északi és a déli támfalnak részben kiépítése, valamint a mellvédfal elhelyezése körüli munkálatokat.

Megépítettük a *Döbrentey-tér* előtti parkba vezető 3 lépcsőzetet, aszfaltoztuk a *Döbrentey-téren*, a *Horgony-utcza* és a *Kökény-utcza* közti járdát s bekavicsoltuk a *Serpentin-út* melletti járdaterületet.

A mi a székes főváros által eszközölt utcarendezéseket és burkolásokat illeti, melyek tervét és költségvetését előzetesen átvizsgáltuk, ezek a következő utcákra vonatkoznak :

I. kerület: *Krisztina-körut*, *Lánczhid-tér*, *Lenke-utcza*, *Országház-utcza*, *Uri-utcza*.

II. kerület: *Aldás-utcza*, *Lánczhid-utcza*.

III. kerület: *Fővárosi kö-tér* (Üstökös-utcza irányában) *Testvérhegyen Névtelen-utcza*, *Zöldmáli-út*, *Kavics-utcza*.

V. kerület: Hollán-utca, Lipót-körút, Rudolf-
rakpart (Országház előtti tér.) Szemere-utca, Ügynök-
utca, Váczi-út.

VI. kerület: Aréna-út Hungária-út, Lehel-tér,
Szent-László-utca, Városliget (Artézi-fürdő előtt és
az Állatkerti köruton.)

VII. ker.: Erzsébetkirályné-út, Ilka-út, Mexikói-út.

IX. kerület: Csarnok-tér, Ferencz-tér, Köztelek-
utca, Névtelen-út (Koppány-utczától az új sertés közvágó hidig.)

X. kerület: Felső vaspálya-utca, Fűz-utca, Mag-
lódi-út.

A székesfőváros részéről 1902. évben tervezett összes bur-
koló munkák mennyisége a következő.

Macadamszerű kociút	58255,00	m ²
Trachit kociút	286,00	"
Bazalt kociút	22370,00	"
Bazalt fejkövezet	38376,00	"
Aszfalt kociút	7551,00	"
Terméskő kociút és folyóka	19297,00	"
Átkövezés	3358,00	"
Trachitjárda	6511,00	"
Aszfaltjárda	2566,00	"
Járdaszegélyezés	17412,00	f. m.
Járdakavicsolás	30817,00	m ²
Faburkolatu kociút	684,00	"

VI.

Vasutak.

A közúti vaspályai közlekedés czélszerű lebonyolítása érdekében a mult évben is számos intézkedés történt.

Ezek közé tartozik a zugligeti vonal városmajori állomásának átalakítása oly czélból, hogy az odáig közlekedő kocsik úgy állhassanak be és legyenek visszaindithatók, hogy a zugligetbe és a Hűvösvölgybe irányított, avagy onnan jövő kocsik menetét ne akadályozzák. Az ide vonatkozóan eredetileg készült terv a felmerült nehézségek miatt lényeges reductiót szenvedett ugyan, másfelől azonban e kisebb méretű berendezésnek mintegy a kiegészítését képezi az a végállomás, mely kapcsolatosan a Krisztina-köruton, a jégpálya közelében létesült, azon közlekedési viszonylatok szolgálatára, melyek a zugligeti, hűvösvölgyi és svábhegyi forgalomnak a körforgalommal való összekapcsolásából kifejleszthetők.

A zugligeti végállomáson a közúti vaspályai közlekedés a meredek lejtő miatt sok nehézséggel küzdött. Ennek kiküszöbölése végett az állomás megfelelő átalakítása volt célba véve, a mi tetemes költségbe került volna. A társulat párhuzamosan számolt azzal a szerződésbeli kötelezettségével, melyet e vonalnak az u. n. vaskapuig való meghosszabbítása iránt magára vállalt. És mivel az illetékes hatósági tényezőknek is kellemebb volt a végállomás kérdését a vonal meghosszabbításával együttesen oldani meg: a tárgyalások csakugyan arra az eredményre vezettek, hogy a vonal megfelelő berendezéssel immár a vaskapunál végződik, nagy kényelmére a nyaraló és kiránduló közönségnek, mely előbb a régi végállomástól a Vaskapuig e nem éppen rövid utat gyakran nagy melegben gyalog volt kénytelen megtenni.

A farkasréti temetőhöz vezető közúti villamos vasut ügyének hosszúra nyult tárgyalása végre is befejezésre jutván, a vonal építésére a helyhatósági engedély is megadható volt és annak alapján a vonal egész a temető bejáratáig tényleg nemcsak megépült, de még a mult év vége felé a közforgalomnak is átadatott.

A budapesti közúti vaspálya társaság a budai belső körúti vonala 13/17 szelvény közti szakaszában, az Attila-körút 27. sz. háztól 7. sz. házig terjedő mintegy 300 m. hosszban, a jelenlegi egy vágányu pályarésznek kettős vágányúvá való átalakítására, a lefolyt évben terveket nyújtott be a székes főváros tanácsához, mert ez

az egyvágányu pályarész a közforgalom folytonosságát akadályozza és az egész vasuti vonalon levő háromirányu forgalomnak lebonyolítását megnehezíti.

Mivel pedig az Attila-körut szóban forgó szakasza még nincs a végleges szélességében kiépítve, hogy a második vágány a közuti általános forgalmat meg ne zavarja, e pályaszakasz elején és végén, a vasuttársaság egy-egy vágány összeköttesést tervezett, hogy szükség esetén az egyvágányu közlekedés is lehetséges legyen, úgy a mint az a III. ker. Lajos-utca szűk szakaszaiban is be van rendezve.

A székes főváros közönsége ezt a tervezetet a közigazgatási bejárás alapjául azzal a kikötéssel fogadta el, hogy e kettős vágány elhelyezése ezuttal ideiglenes elrendezéssel engedélyeztessék s az Attila-körutnak 10° szélességüvé való szabályozásakor e vágányok a végleges utcaprofil beosztásának megfelelően áthelyezendők lesznek.

A székes főváros közönségének e határozatához hozzájárultunk azzal, hogy tekintettel az eskütéri hid megnyitása után emelkedő forgalomra, szükségesnek tartjuk az Attila-körut szóban forgó szakaszán a keleti oldal járdájának keskenyítésével a kocsit oly mértékű szélesbítését, hogy a kocsiforgalom számára, a járda és a vágánytengelye közt legalább 3—3,50 m. széles ut maradjon fenn, a mi a helyiforgalom érdekeit megvédené.

Addig pedig, míg ez az ideiglenes elrendezés az Attila-körutnak 10 öltre való szélesítése után megszüntethető lesz, az átmenő és a teherforgalom közvetítésére az Attila-köruttal párhuzamosan haladó Árok-utca lesz hivatva.

Ezek után az előzetes tárgyalások után, a szóban forgó második vágány közigazgatási bejárása megtartatván, a kettős vágány fekvése, a korábban előadottak szerint, a székes fővárossal egyetértőleg megállapított s a bejárasi jegyzőkönyv megállapításait a kereskedelemügyi miniszter ur a következő kikötésekkel hagyta jóvá:

1. Ezen második vágány, valamint a vele kapcsolatos berendezések ideiglenes jelleggel építendők, a mennyiben tehát az Attila-körut a jövőben rendeztetnék, a társaság köteles leendő a vágányokat és berendezéseket a megállapítandó elrendezéshez képest végleges helyükre saját költségén és mindennemű megtérítési igény kizárásával áthelyezni, megjegyezvén, hogy ezen kikötés a társaságnak a székes fővárossal szemben, a terület használati szerződésből folyó viszonyát nem érinti.

2. Köteles leendő a társaság mindannyiszor, a hányszor azt a közuti forgalom biztonsága igényli és szükségessé teszi, nevezetesen a vágányok menténi rakodások esetén stb. s mely esetek a műtanrendőri bejárás alkalmával fognak részletesen megállapítani, — a megállapított vágányösszeköttetések segélyével, a jelenlegi egy vágányu állapotot a szóban forgó vonalszakaszon helyreállítani, illetőleg az egyik vágányt a közuti forgalom lebonyolítására szabadon hagyni.

3. A tényleges építés csak a Budapest székes főváros tanácsa részéről kiadandó helyhatósági építési engedély elnyerése után lesz megkezdhető.

Végül pedig fölhívta a kereskedelemügyi miniszter úr a fővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányát, miszerint a bejárason létrejött megállapodásokhoz képest, az átmenő közuti teherforgalomnak az

A t t i l a - k ö r u t kérdéses szakaszáról az Árok-utczába való áttérrelése iránt a szükséges intézkedéseket annak idején tegye meg.

A b u d a p e s t - b u d a k e s z i vasut ügye a mult évben az engedélyezési tárgyalás stadiumába jutott. A saját szempontunkból itt is érvényesíteni törekedtünk azt az elvi álláspontot, hogy a főváros utain elhelyezendő vasutak ne helyiérdekű, hanem közuti vasutak jellegével engedélyeztessenek. Utóbbi esetre egyszersmind kijelentettük hozzájárulásunkat ahhoz, hogy a budakeszi-út a vaspálya befektetésére igénybe vétethessék. A kérdés felett ministeri döntés még nem történt.

A székes fővárosi tanács kívánságára a b u d a p e s t i k ö z u t i v a s p á l y a t á r s a s á g, a lefolyt évben, terveket mutatott be arra nézve hogy megfelelő vágány összeköttetésekkel a V á r o s l i g e t egy körforgalomba vonassák be, még pedig olyképen, hogy a keleti pályaudvar előtt, a B a r o s s - t é r e n, — a köztemető-uti vágányoknak a C s ö m ö r i - u t i v á g á n y o k k a l való összekötésével, — a K á l v i n - t é r - O r c z y - ú t - V á r o s l i g e t i viszonylatban közlekedő kocsik, a százház érintésével, a C s ö m ö r i - ú t o n és A r é n a - ú t o n át közlekedhessenek az A r é n a - ú t — D a m j a n i c h - u t c z a sarkán levő városligeti végállomásra. Ezzel tehetségessé válnék, hogy az A r é n a - u t i végállomásról egyfelől a C s ö m ö r i - ú t felé másfelől a D a m j a n i c h - u t c z a felé egyidejűleg indithassanak kocsikat melyek az első esetben a K ö z t e m e t ő - ú t — O r c z y - ú t — Ü l l ő i - ú t — M u z e u m - k ö r u t — K e r e p e s i - ú t felől második esetben, a megfordított irányban érkeznének vissza az A r é n a - ú t i végállomásra. — E körirányu forgalmon kívül azonban a K ö z t e m e t ő - ú t R o t t e n b i l l e r - u t c z a i összekötő vonal továbbra is fönntartatnék.

A köruti vasuti forgalom tökéletesítése érdekében, a magunk részéről hozzájárultunk a székesfőváros idevonatkozó határozatához, melylyel e terveket a közigazgatási bejárás alapjául elfogadta. A szóban forgó új vágány összeköttetésnek közigazgatási bejárása a következő évben meg is tartatott s ez alkalommal hozzájárultunk azokhoz a bizottsági megállapításokhoz is, melyek szerint a B a r o s s - t é r e n szükséges vágány áthelyezések akként fognak a vasuttársaság terve értelmében előállíttatni, hogy a köruti közlekedés számára kellő hely maradjon.

A z E r z s é b e t k i r á l y n é - u t i v a s u t az előző alkalommal ismertetett megállapodások értelmében a mult év folyamán tényleg megépült és a hajtsár utig terjedő további szakasza pedig ez évben a közforgalomnak átadatott.

A S o r o k s á r i - u t c z a i és O r c z y - u t i villamos közuti vasutak összekötése végett a G r ó f H a l l e r - u t c z á n át tervezett villamos közuti vasuti vonal előzetes tárgyalásait befejezván, az idevonatkozó terveket a magunk részéről is, a közigazgatási bejárás alapjául elfogadtuk s azokat a székesfőváros közönségének határozataival, felsőbb jóváhagyás végett a belügyminister urhoz terjesztettük föl.

A lefolyt évben, a k e r e s k e d e l e m ü g y i m i n i s t e r ú r rendeletére, e vonal közigazgatási bejárása is megtartott, mely alkalommal megállapított, hogy ez az összekötő vonal a B o r á r o s - t é r — k ö z v á g ó h i d i vonalból, úgy a B e l v á r o s, mint a k ö z v á g ó h i d felől kiágazólag, a G r ó f H a l l e r - u t c z á n, az országos vásárterén át,

továbbá a Mihálkovich-tér mellett vezetendő és az Üllői-út találkozásánál a belváros felé az Üllői-uti vonallal, továbbá az Orczy-úti vonallal is kapcsolatba hozandó.

A vágányoknak az úttestben való elhelyezése tekintetében kimondatott, hogy úgy a bal- mint a jobbvágány tengelye a szabályozási vonaltól 10, 33 méterre, vagyis a szabályozási tervben megállapított 683 m. szélességű járda szélétől 3,50 m-re fektendő le.

Ezekhez a megállapításokhoz mi is hozzá járultunk s miután a kereskedelemügyi minister úr a bejárési jegyzőkönyvet jóváhagyta, e vasut engedélyezési tárgyalása a következő év tavaszán megtartatván, hozzájárultunk ez alkalommal, a székesfővárossal egyetértőleg ahhoz is, hogy a szóban forgó vonal egyelőre vignol rendszerű aczélsín felépítménnyel legyen előállítható s a grf. Haller-utca végleges rendezésekor a Vignol rendszerű felépítmény Haarmann rendszerével lesz kicserélendő.

A sertés közvágó hidhoz vezető villamos közuti vasutak ügyében 1900-ik évről szóló jelentésünkben ismertettük az előzetes tárgyalásokat.

Ezek alapján a budapesti villamos városi vasut részv. társaság IX ker. Mester-utczai vonalából kiágazólag az új sertés közvágóhidhoz tervezett villamos közuti vasut közigazgatási bejárása az 1901-ik évben megtartatván, ez alkalommal kikötöttük, hogy a mennyiben a budapesti közuti vaspálya társaság által tervezett és a most említett bejárás tárgyát képezett sertésvágóhídi szárnyvonal közös végpontra lenne vezetendő a budapesti villamos városi vasut részv. társaság, megfelelő peage használat nyújtására köteleztessék, nehogy a két társaság részére párhuzamosan, külön-külön végállomás legyen létesítendő. A lefolyt évben e vasut engedélyezési tárgyalása befejezést nyervén, a villamos városi vasut részv. társaság e szárnyvonalát ugyancsak a lefolyt évben megépítette és annak műtanrendőri bejárása, közreműködésünkkel megtartatott, melynek eredményéhez képest e szárnyvonal, a lefolyt évben forgalomba is helyeztetett.

A budapesti közuti vaspálya-társaság által ugyancsak a sertésközvágó hidhoz tervezett villamos közuti vasut dolgában az előzetes tárgyalások befejeztetvén, a lefolyt évben, e vonal közigazgatási bejárása megtartatott, mely alkalommal a Gubacsi-uton, az annak idején létesítendő végleges végállomás elhelyezésére vonatkozólag azt a kívánalmat adtuk elő, hogy ez a végleges végállomása városi villamos vasuti vállalat sertésvágóhídi vonalának ugyanitt létesítendő végállomásával peage-jog szerzése útján akként egyesíttessék, hogy ezen a nagyforgalmunak ígérkező uton a kocsit két végállomás ne foglalja le.

A vonalvezetés tekintetében pedig hozzájárultunk ahhoz, hogy a közvágóhíd állomása helyén, a jobb vágány a jobboldali (Duna felőli) szabályozási vonaltól 26·30 m. távolságban létesítendő, akként, hogy a gránit kövezetű kocsit szélén levő kerékvetők megmaradjanak. A jobb vágánytól 3·50 m. távolságban lesz lefektetendő a közuti vasut balvágánya. E vonalvezetés következtében a h. é. vasut „közvágóhíd“ állomásának vágányzata átalakítandó és pedig a bejárési jegyzőkönyv megállapításai szerint akként, hogy a legkisebb vágány tengely távolság 4·00 m. legyen.

A vonal 2+40 szelv.-től a 8 szelv.-ig a h. é. vasut mostani vágányai lesznek fölhasználandók a közuti vasut céljaira s evégből ezek villamos üzeműre lesznek átalakítandók.

A 9+20 szelv.-től a 11+50 szelv.-ig terjedő vonalon, a vágányok, a sertésközvágóhidhoz vezető Névtelen-utca közepén, egymástól 3.60 m. távolságban fektetendők; a 12+50 szelvtől a 14. szelv.-ig, a végpontig a balvágány a sertésközvágóhid főhomlokzatától mérve 15.00 m. tengelytávolságban lesz elhelyezendő.

A most jelzett bejárás alkalmával a budapesti h. é. vasutak részv. társaságának képviselői azt az örvendetes kijelentést tették, hogy tekintettel arra, hogy az 1895 évi XXI. t. c. 2. §-ában a társaság vonalainak egészben vagy részben villamos üzemre való átalakítása már előre láttatott és engedélyezve lett, — tekintettel továbbá az engedélyes társaság és a budapesti közuti vaspálya társaság között létrejött peace szerződésre, társaság kötelezettséget vállal aziránt hogy a Budapest-Duna-Haraszti vonalának, a közuti vasutal együttesen használt szakaszától, vagyis a sertésközvágóhidi közuti vasut elágazati pontjától Erzsébetfalva állomásig terjedő részét villamos üzemre átalakítja és berendezi, valamint a Budapest-Erzsébetfalva közötti helyi személyforgalmat villamos üzemmel lebonyolítja, a h. é. vasut egyéb gőzüzemű berendezésének, illetőleg személy és teherforgalmának érintetlen hagyásával. — Ugyancsak villamos üzemre fölszereli és berendezi a társaság a Budapest-közvágóhidi állomás ama részeit is, melyeknek átalakítását a Budapest-Erzsébetfalvai helyi személyforgalomnak villamos üzemmel leendő lebonyolítása szükségessé teszi.

Abban a föltevésben továbbá, hogy a szóban forgó átalakítási munkálatok keresztülvitelére, a kormányhatósági engedélyt megkapja, és e mungálatok foganatosításához és a villamos üzem berendezéséhez és fönn-tartásához szükséges tőke részére engedélyeztetni fog, kötelezettséget vállalt a társaság arra is, hogy a szóban forgó átalakításra szükséges összes műveleteket az átalakítás engedélyezésének kérelmezése mellett a kereskedelemügyi miniszter urhoz a most jelzett köz. bejárás jegyzőkönyv jóváhagyásától számított három hónap alatt fölterjeszti s az átalakítást az építési engedély kiadásától számított nyolcz nap alatt végrehajtja.

A h. é. vasutak részv. társaságának ezen kötelező nyilatkozata következtében elestek mindazok a forgalom biztonsági aggályok, melyek a h. é. vasut vonalszakaszának együttes használatára vonatkozólag a jövő szempontjából fönnforogtak s így a magunk részéről is hozzájárultunk ahhoz, hogy a bejárás a közuti vaspálya társaság által előterjesztett tervezet elfogadtassék; a mit indokoltá tett főként az a körülmény, hogy villamos üzemre való átalakítás esetén Budapest-Vágóhíd állomás és Erzsébetfalva közti h. é. forgalomban közlekedő, mintegy 60 gőzüzemű vonat megszűnik és a vonalon a főforgalmat, a személyszállítás tekintetében a villamos üzem fogja lebonyolítani.

A Kőbánya és Rákosfalva között villamos közuti vasut építése iránt a budapesti közuti vaspálya társaság már 1891-ban terveket mutatott be, melyek szerint e vonal a X. ker. Jászberény-uton levő közuti vasut végpontjától ágazott ki. Az ekkor

megtartott közigazgatási bejáráson azt kívántuk, hogy a Belső és Külső Jászberényi-ut sarkán fekvő 8394 hr. sz. telket érintő szabályozás még e vasut kiépítése előtt hajtassék végre és hogy az új vonalnak a Fehér-uti aluljáró és a külső-kerepesi-ut közötti része ideiglenes jellegű legyen, mert e környék általános szabályozásának revíziója ekkor még nem volt készen.

Időközben a Fehér-ut és környékének szabályozási terve végleg megállapítottatott s a székes főváros közönségének indokolt előterjesztésére, a székes főváros érdekében elállottunk abbéli kikötésünktől, hogy a vasut megépítése a 8394 h. sz. telek szabályozásának előzetes végrehajtásától tétessék függővé.

Hozzájárultunk tehát a székes főváros közönségének a lefolyt évben hozzott ama határozatához, melylyel a vasuttársaság idevonatkozó tervét a közig. bejárás alapjául elfogadta.

E terv szerint a vasut, a tervezett szárnyvonal a Köztemető-ut kőbányái vonal jelenlegi végpontjától kiindulva a belső- és külső Jászberényi-uton haladva s a Fehér-uti aluljárón át tervezett új 14 öles uton a Vezér-utczáig érne.

Ezek után az előzetes tárgyalások után megtartott újabb közig. bejáráson azonban a hadügyminiszter ur képviselője óvást emelt az ellen, hogy a vasuti vonal a tervezett 14 öles uton, illetőleg a katonai lovasági gyakorlótéren át, — melyen ez az ut annak idején át fog haladni — vezetessék tova. Másrészt pedig a vasuttársaság előterjesztése alapján a bizottság egy oly körforgalom berendezését hozta javaslatba, mely a Muzenm-körutról kiindulva, a kerepesi, a köztemetői kőbányái és Jászberényi-utakon, továbbá a tervezett vasuti vonalon végül a budapesti h. é. vasutak Budapest-Rákosfalvai vonalának együttes használatával a Kerepesi-uton a Muzem körutig, mint végpontig terjedő viszonylatban mozogna.

Ennek következtében a kereskedelemügyi miniszter ur e kérdéseknek előzetes rendezését kívánván, a székes főváros közönségét fölhívta, hogy ezek tekintetében eljárván, nyilatkozzék arra nézve is, hogy a körforgalom berendezése esetén is ragaszkodik-e a tervezett vasuti vonalnak a Vezér-utczában kívánt meghosszabbításához, továbbá a társaságnak az egységes területhasználati szerződés IX. A 7. pontja értelmében fennálló ama kötelezettsége érvényesítéséhez, mely szerint a társaság Rákosfalván át a Zugló felé haladó vonalat is megépíteni tartozik.

A Dunaparti közuti villamos vasutnak Eskütér és Petőfitér közötti vonala. Tekintettel arra, hogy a Ferencz József-rakpartnak, az Eskütéri hid építésével kapcsolatos rendező munkálatai annyira előre haladtak, hogy a budapesti villamos városi vasut Petőfitéri végállomásának vágányai az Eskütéri végállomás vágányaival már legközelebb összekötendők lesznek, a lefolyt évben megkerestük a székes fővárost, hogy e vasut ügyét mielőbb tárgyalja le, hogy a szóban forgó vágány összeköttetés kérdése az utépitéssel egyidejűleg nyerjen megoldást s ezzel az új burkolatnak fölszakítása elkerültessek.

Miután pedig a vasuttársaság az 1893. évben megtartott közigazgatási bejáráson megállapított tervektől eltérő újabb terveket mutatott be

a lefolyt évben újabb közigazgatási bejárás megtartása vált szükségessé, mely alkalommal közreműködésünkkel megállapított, hogy az Eskütéri hid parti nyílásán keresztül vezetett szóban forgó összekötő vonal kettős vágánnyal, és pedig a 16+60 szelv.-től a 18+80 szelv.-ig terjedő, hid allatti szakaszában, akként lesz elhelyezendő, hogy a külső vágány a végleges járdavonaltól, 1.75 mtrre s az ideiglenes támfallal emelt járda vonalától minimális 2.10 m-re essék. A vágányok egymástóli távolsága 3,00 m-ben állapított meg.

A pálya 19+20 szelv.-től a 19+94 szelv.-ig terjedő, a korzó támfala mellett elhaladó szakaszában pedig a vonal fekvése akként állapított meg, hogy a város felőli vágány tengelye a korzó támfalának külső szélé-től 1.855 m-re essék.

A Baross-utczai villamos közuti vasuti vonalnak a Dunapartig való meghosszabítása.

Még az 1901-ik év végén, a budapesti villamos vasut részv. társaság, a székesfőváros közönségének fölhívására, a székesfőváros tanácsához oly irányu terveket nyújtott be, melyek szerint a Baross-utczai vonalat az Egyetemtérig terjedő jelenlegi egész hosszában kettős vágányúvá kívánja átalakítani, akként, hogy a Baross-utczában vágány fonódások létesítenének, míg a Calvintéren át és a Kecskeméti-utczában, a második vágány a jelenlegitől vett 3,00 m. tengely-távolsággal helyeztetnék el — Ez a vonal azután a Papnövelde-utczán Zöldfa-utczán és Irányi-utczán át a Dunaparti vonal Eskütéri állomásának vágányaihoz csatlakoznék.

A tárgyalások során a székesfőváros közönsége közgyűlési határozattal kimondotta hogy a vasuti társaság e vonalai céljára megkívántató közterületeket elvben átengedi s utasította a székesfőváros tanácsát, hogy az Eskütéri-hidon lefektendő vágányoknak ugy a budapesti villamos városi vasuttársaság által leendő együttes használatára nézve, a két társasággal tárgyalásokat folytasson s azok eredményeit mielőbb terjessze a közgyűlés elé.

A közgyűlési határozatnak, a Baross-utczában tervezett vágányfonódásokra vonatkozó részéhez, csupán azzal a kikötéssel járultunk hozzá, hogy minden következtetés kizárásával, ez a hozzájárulás csupán addigra szól, a míg jobb megoldás, illetőleg szabványos két vágány fektetésének lehetősége bekövetkezik, mert az ilyen vágányfonódások a vasuti forgalom biztonsága szempontjából méltán esnek kifogás alá s ha ideiglenesen engedélyeztetnek is, a legmesszebb menő óvintézkedések szükségesek ahhoz, hogy megnyugvást okozzanak.

Hasonlóképen hozzájárultunk e közgyűlési határozat ama részhez, mely szerint a Kalvin-téren és a Kecskeméti-utczában a második vágány lefektetését a székesfőváros megengedi, mert noha az a nézetünk, hogy az Egyetem-téri kiágazás a közérdekű közlekedés szempontjából, — különösen mióta a Baross-utczai vonal a Vámház-köruton át szerves kapcsolatba jutott a Dunaparti vonallal, — fölöslegessé vállott, az mégis, szerzett jog alapján, tényleg megvan kettős vágánnyal pedig a vasuti közlekedés érdekeinek jobban fog megfelelni.

Miként azonban már a fönti megjegyzésből is következik, nem járulhattunk ahhoz, a közgyűlési megállapodáshoz, mely szerint a kérdéses kiágazás a Papnövelde-utczán, Zöldfa-utczán és az Irányi-utczán át a Dunapartig lenne meghosszabítandó.

Ezeknek az utczáknak részben 6—8 méter szükségű kocsitja ugyanis nem alkalmas még egy vágány befogadására sem, — nem válhatik alkalmassá a járdák keskenyítésével sem; a közönséges járóművek közlekedésére és megállására így is alig marad a legminimalisabb hely, a mi annál aggályosabb, mert a vasut éles kanyarulatokban jut egyik utczából a másikba. — Másrészt, véleményünk szerint, nem lehet szó arról, hogy a gyalogjárókat a vasut kedvéért keskenyebbre vegyük. — A városi utczák legelső sorban a gyalogközlekedés igényeit vannak hivatva kielégíteni és ennek a szempontnak, különösen a Belvárost illetőleg, hol köztudomás szerint, a legélénkebb gyalog forgalom van, kell nagy nyomatékmal az elhatározás mérlegébe esni. Ezekhez járul az a döntő tény, hogy a kérdéses vonalmeghosszabításra közérdekből szükség egyáltalán nincsen és az csak a Belváros megrontását vonhatná maga után.

Az a közlekedési viszonylat ugyanis, melyről a Belváros és a többi városrészek között szó lehet teljes kielégítését találja a már meglévő közuti vasuti hálózatban, mely a Belvárost minden oldalról úgy érinti, hogy a legrosszabb esetben is legföljebb néhány száz lépést kell vasutig menni. — Ez a csekély távolság pedig nem lehet ok arra, hogy teljesen alkalmatlan viszonyok között új vasuti vonal engedélyeztessék, mert arról végre is le kell mondani, hogy minden utczába is minden házhoz vasuttal lehessen eljutni.

Mindezeket a székesfőváros közönségének behatóbb megfontolásába ajánlva, fölkértük a székes főv. közönségét hogy a vonal meghosszabbítás eszméjét a saját részéről is ejtse el és gongoskodják a tekintetben, hogy, mert a vonalmeghosszabbítás elejtése következtében az Egyetemteri vágányok más elrendezést igényelnek, idevonatkozólag módosított terv készíttessék.

A budapesti villamos városi vasuttársaság a lefolyt évben engedélyt nyert arra, hogy az alábbi építkezéseket végrehajthassa. Nevezetesen:

1. A nyugati pályaudvar Terézköruti homlokzata előtt egy új váltó összeköttetést.

2. A Podmaniczky-utca — Terézkörut sarkán egy új vágányösszeköttetést.

3. A Baross-utca — Józsefkörut keresztezésnél egy új vágányösszeköttetést.

4. A Köztemető-uti (Baross-utczai) forgalmi telepen új vágányzatot; a Magdolna és Dobozi-utczai forgalmi vágányokon pedig némi változtatásokat.

5. A köztemető-uti vonal 57/59 szelv. közt, (Kolozsvári-utca — Jászberényi-ut találkozásánál, a 8394 h. sz. telek előtt,) a második vágány lefektetését s a már meglévő vágány áthelyezését.

6. Végül az Akadémia előtt, a Rudolfrakparton, 2 váltó eltávolítását s az ottani kábelvezeték meghosszabbítását.

Mindezeket az építkezéseket a vasuti társaság a kikötött föltételeknek, megfelelően a lefolyt évben végrehajtotta, úgy, hogy közreműködésünkkel, a lefolyt év őszén, ezeknek az összes létesítményeknek a műtanrendőri bejárását is meg lehetett tartani, mely alkalommal ezek a vasuti létesítmények a körfogalomnak át is adattak.

A kereskedelemügyi m. kir. minister ur még az 1901-ik év nyarán elrendelte, hogy a budapesti villamos városi vasut részv. társaság által 1899-ik évi december hó 31-ike óta eszközölt építkezések, berendezések és beszerzések műszaki felülvizsgálat alá vétessenek és ezzel kapcsolatban a tényleges befektetési költségek is megállapíttassanak.

Ezen, a több hónapig tartó felülvizsgálaton, — mely a Petőfi tér-Akadémia közti vonalszakaszra, a Mester-utcai vonalra, továbbá a Baross-utcai vonal belső szakaszán létesített második vágányra és a részv. társaság vasuthálózatán, az 1897-ik évi december hó 31-ike óta foganatosított egyes kiegészítési és kibővítési munkálatoknak minden egyes részletére kiterjeszkedett, — magunk részéről is közreműködtünk. — Ez a műszaki felülvizsgálat a lefolyt évben befejeztetvén, annak terjedelmes jegyzőkönyvében foglalt bizottsági megállapításokat a kereskedelemügyi minister ur jóváhagyta, illetőleg határozaterőre emelte, mihez képest a föntemplített vonalakat és bővítési munkálatokat műszakilag felülvizsgáltaknak jelentette ki és utasította a vasuttársaságot, hogy a jegyzőkönyvben részletesen felsorolt, még szükséges, és hiányzó pótmunkálatokat haladéktalanul hajtsa végre.

Különböző vasuti ügyek.

E föntrieken kívül tárgyaltuk és elintéztük a következő vasuti ügyeket. — Ugymint:

1. A budapesti h. é. vasutak, Budapest-Haraszti vonalának 12/13 szelv.-nél kiágazólag a Dr. Heidelberg Tivadar vegyészeti gyártelepére kiépített iparvágányt.

2. A cs. és kir. szab. déli vasuttársaság Szekesfehervár-Budapesti vonalának 3273+14 szelv.-nél kiágazólag tervezett iparvágányt.

3. A m. kir. államvasutak Budapest-Ceglédi és Budapest Marcheggi vonalán át, a Hermina-ut irányában levő pályaszinbeni utátjáró átalaktásának ügyét.

4. Az új sertésközvágóhid melletti szeméttelptől Erzsébetfalváig kiépített keskenyvágányu gőzüzemű, ideiglenes szemétszállító vasut ügyét.

5. A m. kir. államvasutak Ferencvárosi pályaudvarán épített II-ik kihuzó vágány építésének ügyét.

6. A budapesti h. é. Vasutak Budapest-Haraszti vonalának $\frac{2}{3}$ szelv.-ből kiágazólag a magyar olajipar részvénytársaságnak Soroksári-uti telepére épített iparvasutat.

7. Az első boszniai ammoniak szódagyár részv. társ. „Danica“ kőolaj termékek gyára IX. Csont-utca 3. sz. alatti telepén levő keskeny, házi vágány meghosszabbítását.

8. Az Ujlaki téglá és mészőgető gyár III. ker. Bécsi-utcai telepén létesített keskenyvágányu iparvasutat.

9. A m. kir. államvasutak balparti körvasutjának 96/97 szelv. közt a VI. Angyalföldön létesített aluljáró ügyét.

10. A m. kir. államvasutak, Budapest-Czeglédi vonalából kiágazólag, a Ferencz József lovassági laktanyához vezető iparvágány ügyét.

11. A m. kir. államvasutak Dunabalparti körvasutjának az V. Vág-utca irányában épített utátjáró ügyét.

12. A cs. kir. szab. déli vasuton át az I. ker. Lenke-ut irányában tervezett pályaszinbeni utátjáró ügyét.

13. A M. Á. V. jobbparti körvasutat az esztergomi h. é. vasuttal összekötő vonal mentén létesített utátjárók és párhuzamos utak ügyét.

14. Résztvettünk a szabványos nyomtávu villamos üzemre átalakított Budapest-Szent-Lőrinczi h. é. vasuti vonalnak és tartozékainak műszaki pótfelülvizsgálatán.

15. Ugyiszintén a Budapest-Budakeszi h. é. vasut engedélyezési tárgyalásán.

16. Valamint a Budapest-Czinkotai h. é. vasut és a m. kir. áll. vasutak Budapest-Kőbányai vonala között tervezett összekötő vágány közigazgatási bejárásán és engedélyezési tárgyalásán.

17. Végül megemlítjük, hogy a budapesti közuti vaspályatársaság a M. Á. V. Józsefvárosi pályaudvarán levő iparvágánya villamos üzemre alakított át.

VII.

V i z m ű.

A székesfőváros balparti része vízellátásának 1892. évben megkezdett rekonstrukciója az elmúlt évvel a befejezés stádiumába jutott. Az elmúlt évben ugyanis befejezték a káposztásmegyeri vízmű Dunakesz határába eső második részének építését, munkába vették a káposztásmegyeri főtelepen a második napi 120000 köbméter szállítóképességű gépekkel felszerelt gépház felépítését továbbá a gellérthegyi vízmedencze és a kőbányai magasabb területek vízellátására szolgáló telep építését.

Ezeknek a munkálatoknak befejezésével teljesen elkészül az a nagy mű, a mely a székesfőváros balparti részének vízellátását modern alapon a jelenlegi viszonyoknak megfelelően, a legnagyobb igényeket is kielégítő módon megoldotta és a mely a csőhálózatnak már nagy részben jóváhagyott tervek alapján a fokozódó igényeknek megfelelő mértékben való fejlesztése mellett hosszú időre biztosítja a kifogástalan vízkiszolgáltatást, a közel jövő feladatául maradván fel a káposztásmegyeri víz bevezetésének nagyobb fokú biztosítása végett egy harmadik főnyomócső elhelyezése és ezzel kapcsolatban a régi Markó-utcai vízmű megszüntetése esetleg áthelyezése kérdésének megoldása.

A balparti vízmű keretében az elmúlt évben jóváhagyott illetőleg teljesített munkálatokat a következőkben ismertetjük.

1. A káposztásmegyeri vízmű második Dunakesz határába eső részének a megelőző évről hátra maradt munkálatai, nevezetesen a szigeti partvonalon a szivócső fektetése, a kutak felfalazása, a kutak valamint a végakna épület és őrház körültöltése és a töltések kövezése befejezést nyertek és ez által a káposztásmegyeri vízmű termelő képessége átlagos napi 248000 köbméterre emelkedett.

2. A káposztásmegyeri vízmű második részének kiépítésével egyidejűleg szükségessé vált és a második rész egyik főalkotó elemét képező főtelepi második gép és kazánház építését az elmúlt év július 21-én kezdték meg a káposztásmegyeri főtelepen és az év végéig a 4 darab napi 40000 köbméter szállítóképességű gőzszivattyú gép és megfelelő kazán telep befogadására képes épület tető alá került abban a szereléshez szükséges futó darut elhelyezték és a gépek és kazánok szerelését megkezdették.

3. A dunabalparti általános vízvezetéki csőhálózat keretében a Gellérthegy délkeleti lejtőjén tervezett vízmedencze szintén csaknem teljesen elkészült.

A gellérthegyi vízmedencze tervének kidolgozásánál ugyanazok az elvek szerepeltek, a melyek alapján a már előbb jóváhagyást nyert csőhálózati terv készült nevezetesen, hogy a főváros balparti részének belső

területe a Sziv-, Rottenbiller-utczák, Köztemető-út, Ludoviceumon át húzott vonalon belül külön vízellátási területet képezve a Gellérthegyen építendő medenczéhez csatoltassék, a vonalon kívül fekvő területek ellenben a kőbányai medence vízellátási területét képezik. Az így előálló 900 hektar területű belső zona vízszükséglete a terület teljes beépítése után 400000 főnyi lakosságot és fejenként 250 liter napi fogyasztást feltételezve naponként 100000 köbmétert fog kitenni; ennek megfelelően a medenczét a napi fogyasztás $\frac{1}{3}$ -ának, vagyis a fenékvíz hozzászámításával 35000 köbméter víz befogadására tervezték, de egyelőre csak e víz mennyiség felének azaz 17500 köbméternek befogadására alkalmas medenczeépítés határozott el.

A vízmedence helyül a Gellérthegy délkeleti oldalán fekvő 10613, 10614 hrsz. telkek és a 10662, 10663 hrsz. telkek magasabban fekvő részei jelöltettek ki úgy, hogy a Vámház-tértől mintegy 700 méter távolságban épülő +42,0 m. fenékmagassággal és 5,0 méter vizoszlop magassággal bíró medence képes legyen az egész vízellátási területen +40,0 méterig terjedő minimalis víznyomást megadni, mely nyomás mellett még a +10,0 m. magasságban fekvő házakban is 30,0 méteres víznyomás áll rendelkezésre (a megengedett legnagyobb házmagasság járdától főpárkányig 25,0 m.). A 17500 köbméter víz befogadására szolgáló medence két egyenlő egymástól teljesen elkülönített részből áll, a melyek a víz rothadásának elkerülése céljából válaszfalakkal és szellőző kürtökkel vannak ellátva.

A medenczék megtöltésére a Ferencz József-hidtól jövő két darab 800 miliméteres cső szolgál, a melyek mindegyike külön medence szakaszba torkol, de azok egymás között is elzárható módon össze vannak kötve. A nyomó csövek szolgálnak egyszersmint elosztó csövekül is és pedig olyan elrendezéssel, hogy a medence szakasz belsejében a cső két ágra oszlik; az egyik ág kifelé nyíló szelepén át a felnyomott vizet a medence első kamrájába bocsátja, honnét a víz a medence hat kamráján átfolyva a szükséghez képest az utolsó kamrából a cső másik ágán levő befelé nyíló szelepen át lefolyhatik. Ezenfelül mindkét medence szakaszban egy-egy tulfogási (400 mm-es) és egy-egy kiüritési (400 mm-es) csővezeték is van.

A gellérthegyi vízmedence építését az elmúlt év június hó 5-én kezdték meg és az év végéig a medence annyira elkészült, hogy csak a medenczének földdel való befedése, a válaszfalak betonozása, a belső vakolás, a befejező apróbb munkálatok és a terület parkozása maradtak hátra.

4. A kőbányai magas területek vízellátására szolgáló telepnek építését megkezdették az elmúlt év október hó elején és az év végéig a gép és kazánház tető alá kerültek.

A székes főváros jobbparti részének vízellátását illetőleg hozzájárultunk a székes fővárosi tanácsnak a dunajobbparti vízmű és vízvezetési csőhálózat kibővítésének általános tervét illető és a legközelebbi jövőben végrehajtandó kiviteli programjára vonatkozó javaslatához, melynek értelmében első sorban a következő munkálatok hajtandók végre: 1. a kelenföldi vízvezeték lefektetése, 2. a krisztinavárosi szivattyutelep átépítése, illetve kibővítése és ezzel kapcsolatban az istenhegyi és lipótmezei fejlett fogyasztási területek vízellátásának biztosítása, 3. a budai új vízmű

létesítése céljából folyamatban lévő talajfurások folytatása. Felhatalmaztuk egyszersmint a balparti vízmű építés munkálatainak végrehajtó bizottságában helyet foglaló kiküldötteinket, hogy a jobbparti vízmű és vizesőhá-lózat kidolgozandó részletes kiviteli terveinek felülbírálásában részt ve-gyenek ugyanolyan hatáskörrel, mint a balparti vízműépítés munkálatainál. Végül jelentjük, hogy a krisztinavárosi szivattyutelep ideiglenes kibővítési munkálatai, melyek egy külön épületben felállítandó két darab benzinmotor és ezekkel közvetlenül kapcsolt két szivattyu felállítására terjedtek ki, az elmúlt év április hó 7-én megkezdettek és november hónapban befejezést nyertek.

**Az 1902. év folyamán engedélyezett vizvetéki csövek a
következő helyeken voltak lefektetendők.**

Kerület	U t a k é s t e r e k.
I.	Budaörsi-ut, Széchenyi-hegy, Kőbányai-dülő, Budakeszi-ut, Promon-tori-ut, Szt.-György-utcza, Szt.-György-tér, Kapitány-utcza.
II.	Áldás-utcza, Törökvészdülő, Trombitás-ut
III.	Zöldmáli-ut
IV.	Fővámháztér
V.	Országháztér, Rudolf-rakpart, Akadémia-utcza, Géza-utcza
VI.	Aréna-ut, Ambrus-utcza
VII.	— — —
VIII.	Mosonyi-utcza
IX.	Gróf Haller-utcza, országos vásártér
X.	Népliget

Az engedélyezett csővonalak hossza a következő:

26 mm. belső átmérőjű	cső	480 méter hosszban		
30	"	655	"	"
40	"	130	"	"
50	"	375	"	"
75	"	550	"	"
100	"	1305	"	"
125	"	1520	"	"
150	"	2075	"	"
175	"	160	"	"
200	"	20	"	"
500	"	180	"	"

Összesen 7450 méter hosszban.

VIII.

Csatornázás.

A dunabalparti városrész csatorna hálózatában az elmúlt évben a főgyűjtők hálózatának kiépítését folytatták a dunaparti főgyűjtő folytatólagos kiépítésével. Ennek a főgyűjtőnek már előzőleg kiépített I. és II. szakaszának folytatásaként a Petőfi-tértől fölfelé a Báthory-utca vonaláig terjedő alagutszerűleg építendő III-dik szakaszából elkészült az év végéig mintegy 50,0 méter hosszú rész. Az építés lassu előrehaladásának az a körülmény szolgál magyarázatául, hogy ennél a munkánál alkalmazták nálunk először az alagutnak védő paizs rendszerrel való kiépítését és így a kezdet nehézségeivel voltak kénytelenek megküzdeni; jelenleg a munkának normális menete már biztosítva van. A dunaparti főgyűjtő nyílt árokban épülő IV-ik szakaszából elkészült az év végéig mintegy 680 méter hosszú rész vagyis elkészült az Országháztéren valamint a Személynők-utczában a Balaton-utczáig tejedő rész.

A főgyűjtő hálózat másik már jóváhagyott vonalára t. i. a III. sz. magas főgyűjtő V-ik és VI-ik szakaszának kiépítésére az elmúlt évben csupán az előkészítő munkálatok voltak folyamatban.

A dunabalparti városrész csatornahálózatának mellékgyűjtő hálózata, bár az erre vonatkozó egységes terv még mindig nem készült el — szintén mutat föl fejlődést az elmúlt évben a mennyiben a megelőző évben a Vámház-köruton és Muzeum-köruton 600,0 méter hosszúságban kiépített mellékgyűjtő folytatásának részletes tervei letárgyaltattak és a Muzeum-köruton az építkezés is foganatba vétetett. A jóváhagyott részletes tervek szerint a mellékgyűjtő a Muzeum-köruton a Kerepesi-utig 300,0 méter hosszban megegyezőleg az előző szakasszal 1‰ eséssel $\frac{2.79}{1.86}$ m. tojásdad szelvényű betoncsatorna alakjában folytatólag a Károly-köruton a Dohány-utca betorkolásáig illetőleg a Wesselényi-utczáig 200,0 m. hosszban szintén 1‰ eséssel de $\frac{1.8}{1.2}$ m. tojásdad szelvényű betoncsatorna alakjában épül ki.

Ugyancsak az elmúlt évben hozzájárultunk a VI. kerületnek a Terézköruttól kifelé az Andrassy-út és Király-utca közé eső része csatornahálózatát a köruti főgyűjtővel összekötő mellékgyűjtő általános tervéhez is.

A dunajobbsparti városrész csatornázásában — eltekintve a kelenföldön építendő mellékgyűjtő jellegével bíró Lenke-út, Budafoki-út, Bertalan-utczai csatornától, — lényegesebb mozzanat nem merült fel és ezuttal is csak sajnálkozással jelenthetjük, hogy az óbudai főgyűjtő csatornának ugy a csatornázás valamint az ujlaki vízmű szempontjából égető szükségét képező kivitelére alapul szolgáló tervek még mindig nem készültek el.

Az 1902. év folyamán a következő utvonalak esatornázásához
adtuk meg hozzájárulásunkat.

Kerület	U t a k é s t e r e k	Csatornahossz méterekben
I.	Lenke-út, Budafoki-út, Balaton-utcza, Szt. György-utcza, Szt. György-tér.	3140,0
II.	Áldás-utcza. Trombitás-út, Rókushegyi-út, a szőlőszeti kísérleti állomáshoz vezető névtelen út, Bimbó-utcza.	1252,0
III.	— — —	—
IV.	— — —	—
V.	Váci-út, Rudolf-rakpart, Géza-utcza.	2345
VI.	Aréna-út, Szt. László-út.	1605,0
VII.	— — —	—
VIII.	— — —	—
IX.	— — —	—
X.	Noszlopy-utcza.	350,0
	Összesen :	8702,0

IX.

Közvilágítás.

A magyar villamossági részvénytársulat 1902. év folyamán a következő vonalakon fektetett kabeleket:

I. kerület: Logodi-utcza, Maros-utca, Kelenhegyi-ut, Fehérvári-ut, Döbrentei-tér, Attila-körut, Krisztina-körut.

II. kerület: Margit-körut, Bimbó-utcza, Ilona-lépcső, Horváth-utcza.

IV. kerület: Hajó-utcza, Sörház-utcza, Molnár-utcza.

V. kerület: Csáky-utcza.

VI. kerület: Mozsár-utcza, Aradi-utcza, Gyár-utcza, Szondy-utcza, Hermína-ut, Izabella-utcza, Délibáb-utcza, Hunyady-tér, Dalnok-utcza, Dessewffy-utcza, Vörösmarty-utcza.

VII. kerület: Baresay-utcza, Nefelejts-utcza, Bethlen-utcza.

VIII. kerület: Kis-Stáció-utcza, Szilágyi-utcza.

IX. kerület: Köztelek-utcza.

A magyar villamosság részvénytársulat által 1902. évben lefektetett kábelek árokhossza 3471·92 méter.

A budapesti általános villamossági részvénytársaság 1901. év folyamán a következő vonalakon fektetett kábeleket:

II. kerület: Lánczhid-tér, Lánczhid-utcza.

IV. kerület: Vármegyeház-utcza, Himző-utcza.

V. kerület: Dorottya-utcza, Fürdő-utcza, Tükör-utcza, Géza-utcza, Petőfi-tér, Mária-Valéria-utcza, Alkotmány-utcza, Tutaj-utcza.

VI. kerület: Lendvay-utcza, Eötvös-utcza, Városliget, Terézkörut, Podmaniczky-utcza, Csengery-utcza, Nagy-János-utcza, Király-utcza, Uj-utcza, Gyár-utcza, Dávid-utcza.

VII. kerület: Dob-utcza, Vörösmarty-utcza, Murányi-utcza, István-ut, Hermína-ut, Hungária-ut.

VIII. kerület: Népszínház-utcza.

IX. kerület: Kinizsy-utcza, Lónyay-utcza.

A budapesti általános villamossági részvénytársaság által 1902. év folyamán lefektetett kábelek árokhossza 3811·84 méter.

Az 1902. év folyamán engedélyezett légszeszeső fektetések és lámpa felállítások a következő helyekre vonatkoznak.

Kerület	U t c z a é s t é r.
I.	Döbrentei-utcza, Várkert-rakpart, Nyárs-utcza, Alkotás-utcza, Mozdony- utcza, Logodi-utcza, Sárbogárdi-ut, Szt.-György-tér, Szt.-György-utcza.
II.	Házmán-utcza, Áldás-utcza, a Retek-utczát és Trombitás-utczát össze- kötő névtelen-ut, Rókushegyi-ut, és a szőlőszeti kísérleti állomáshoz vezető névtelen-ut, Lánczhid-utcza, Zivatar-utcza, Kut-utcza, Bimbó- utcza, Oszlop-utcza
III.	Karmelita-utcza
IV.	Eskütér, Borz-utcza
V.	Katona-József-utcza, Országház-tér, Rudolf-rakpart, Akadémia-utcza
VI.	Hungária-körut, Aréna-ut, Jász-utcza, Gömb-utcza, Lom-utcza, Dévay-utcza
VII.	Csömöri-ut, Hajtsár-ut, Telep-utcza, Fűrész-utcza, Murányi-utcza, Kövér- Lajos-utcza, Mexikói-ut
VIII.	Muzeum-utcza
IX.	Mester-utcza
X.	Uj-Kálvária, Noszlopy-utcza, Salgótarjáni-utcza, Szt.-László-tér

Az engedélyezett lámpások száma.

Egész éjjeli 210

Féléjjeli 234

Azonkívül engedélyeztetett 21 db. lámpás áthelyezés és 5 db. féléjjeli lámpás besorozása az egész éjjeliek közé. Az Auer égők fokozatos alkalmazása czimén a Szt.-György terén, Szt.-György-utczában, Színház-utczában, Döbrentei-téren, Döbrentei-

utczában, Várkert-rakparton, Lánczhid-utczában, Főherczeg-Albrecht-uton, Mária-Valéria utczában, Ferencz-József-rakparton, Erzsébet-téren, József-téren, Arany-János-utczában Akadémia-utczában, Rudolf-rakparton, Nádor-utczában, Szabadság-téren, Országház-téren, Király-utczában, Csömöri-uton, Külső-kerepesi-uton, Mária-Terézia-terén, Muzeum-utczában, Jászberényi-uton összesen 1262 db. közönséges lámpának auer égővel való kicserélése, illetőleg közönséges lámpás helyett auer égő felszerelése engedélyeztetett.

Az 1902. év folyamán engedélyezett kőolajlámpás felállítások a következő helyekre vonatkoznak.

Kerület	U t c z a é s t é r.
I.	Aranykakas-utcza, Kör-utcza, Kánya-utcza, Böszörményi-ut, Tigris-utcza, Bükkös-út, a gellérthegyi vízmedenceze melletti névtelen uton, Albert-utcza Mohai-utcza. Ecsed-utcza, Halmi-utcza, Bornemissza-utcza
II.	Rézmálduló két névtelen utja, Pasarét névtelen út, Eszter-utcza Pázsit-utcza.
III.	Zöldmáli-út, Kavics-utcza, Kavics-utczától kiágazó gyalogut, Szemlő-hegy névtelen-út.
IV.	— — —
V.	Váci-út.
VI.	Hermina-uti rendőr laktanya mellett levő névtelen út, Szegedi-út Petneházy-utcza, Frangepán-utcza, Fáy-utcza, Komáromi-utcza, Szőnyi-utcza, Röppentyü-utcza, Országbiró-u., Fothi-út, Mohácsi út, Hun-utcza.
VII.	Szugló-utcza, Komócsy-utcza, Lőcsei-utcza. Fűrész-utcza.
VIII.	— — —
IX.	Sertésközvágóhidhoz vezető névtelen út, a sertésközvágóhid északi és déli oldalán a Gubaesi-uton Markusovszky-út, a Koppány utcától a sertés közvágóhidhoz vezető ideiglenes úton.
X.	Maglódi-út, Kozma-utcza és a kettőt összekötő névtelen út, Üllői-út és Orczy-út sarkán levő telken.

Az engedélyezett lámpások száma

Egész éjjeli 261
Fél éjjeli 46

E mellett engedélyeztük 13 lámpásnak áthelyezését és egy féléjjeli lámpások az egész éjjeli lámpások közé sorozását.

X.

Telegráf és telefon.

Az 1902. év folyamán következő telegráf, telefon-vonalak képezték közigazgatási bejárás, illetőleg engedélyezés tárgyát.

A Budafoki-uti telefonvonal irány nyomának módosítása.

Soroksári-uti, Orczy-uti, valamint ezekből az utakból kiágazó földalatti telefonkábel vonalak.

Az I. IV. V. IX. X. kerületekben földalatti telefon kábel vonalak és légvezetékek. IX. kerületben földalatti telegráf kábelvonal.

Az Országháztéren földalatti telefon kábelvonal.

A soroksári-uti földalatti távbeszélő kábel iránynyomának módosítása.

A döbrentei-téri telefonvezetékeknek átalakítása földalatti kábelvezetékké.

Az I. IV. és V. kerületekben földalatti telefon kábelvonalak és légvezetékek.

XI.

Személyi ügyek.

Az elmúlt esztendőben a halál a tanács két tagját ragadta el az élők sorából. Az egyik Steindl Imre, műegyetemi tanár, az új országház halhatatlan emlékü tervezője és megalkotója; a másik Dr. Országh Sándor, nyugalmazott ministeri tanácsos, 1870-től 1881-ig a tanács előadója, ettől kezdve pedig haláláig buzgó tagja.

Mindkettőnek emlékét kegyelettel iktatjuk jelen évkönyvünkbe.

Steindl Imre helyére a magas kormány Kvassay Jenő, ministeri tanácsost, az országos vízépítési igazgatóság főnökét nevezte ki a tanács tagjává. A másik hely, mely szintén kormányi kinevezés alá tartozik, még nincsen betöltve.

XII.

V e g y e s e k.

Utcza-
elnevezések

Az utak, utcák és terek megjelölését műszaki osztályunk által a székes-főváros egyéb területén vizsgálat alá vettük és a tapasztalt hiányokat jegyzékbe foglalva közöltük a székes-fővárossal, kérve, hogy a közönség minél könnyebb és biztosabb eligazodása érdekében s általában a forgalom azon igényeinek kielégítése végett, melyek az utcák pontos megjelöléséhez fűződnek, az észlelt hiányok kiküszöbölése iránt minél előbb intézkedni sziveskedjék.

Ugyanezen cél lebegett szemünk előtt, amidőn az egészben, vagy részben megnyílt s a forgalomba bevont összes új utcákat elneveztük, másfelől pedig a székes-főváros utainak, utcáinak és tereinek névjegyzékét hivatalos kiadványban mindenkinek hozzáférhetővé tettük.

Az utak, utcák és terek elnevezése körül ismételve merültek fel oly jelenségek és körülmények, melyeknek behatóbb megfontolása annak a belátására vezetett, hogy szükséges a követendő eljárást elvi alapra fektetni és közelebbről szabályozni, oly irányelvek felállításával, melyek alkalmasak a figyelmet igénylő szempontok kielégítésére és lehetőleg elejét veszik annak, hogy tapasztalás szerint gyakran nem is hivatott forrásból eredő és helytelen alapon indult kezdeményezések történjenek, melyeknek tárgyalását aztán a félreértésektől alig lehet megóvni.

Ezekre figyelemmel, a jövőre vonatkozólag a következő elveket állapítottuk meg:

1. Régi, jóhangzású nevek felcserélésének helye nincsen;
2. élő személyekről az elnevezés csak kivételesen, azon esetben történhetik, amikor a haza, vagy a székes-főváros körül szerzett kiváló érdemek mintegy erkölcsi szükséggé avatják, hogy a közelismerés és a közhála utcza elnevezés alakjában is kifejezésre jusson; az élő személyről való elnevezés elhatározásához a szavazatok kétharmad többsége kívántatik;
3. más személyes vonatkozású elnevezés rendszerint oly ut-, utcza- vagy térre alkalmazandó, melynek még nincs megjelölése;
4. oly nevek, melyek nehézkes kiejtésük miatt az elnevezés gyakorlati céljára nem elég alkalmasak, mellőzendők;
5. személyes vonatkozású elnevezések eseteiben a tanács az elnökség előterjesztése fonalán titkos szavazás útján határoz.

Anonymus
szobra.

Béla király névtelen jegyzőjének szobra, egyike a Felsőség által legkegyelmesebben ajándékozott szobroknak, eredetileg a kir. vár nyugoti oldalán, a palota-tér square-jében lett volna felállítandó. Az illetékes tényezők utóbb a városligeti Széchenyi-szigetet választották a szobor elhelyezésére. Az e részben bemutatott tervet, mely szerint a szobor a mezőgazdasági

muzeum renaissance csoportjának főtengelyébe az épületcsoporttal szemközt a park területébe kerül, mi is elfogadtuk.

Balparti fásítási öv.

A székesfőváros hozzájárulásunkkal még 1877-ben elhatározta, hogy a balparti városrész határát átlag 100 öl szélességben befogja fásítani. Az eszme fokozatos megvalósítására történtek is megfelelő intézkedések, nevezetesen a községi tulajdonban volt területek erdei miveltés alá vétettek s ugyanez történt a magánosoktól e célra megszerzett területekkel is. Később 1896-ban a balparti körvasut építése következtében a terv a Szent-mihályi határtól kezdve az egész rákospalotai határ mentén elejtett, a múlt év folyamán meg éppen arra az elhatározásra jutott a főváros, hogy a fásítási öv továbbfejlesztéséről lemond mert a még szükséges további terület megszerzése mintegy $2\frac{1}{4}$ millió koronába kerülne. Érintve, hogy a már meglevő fásítási öv területe körülbelül 2.7 millió koronával értékelhető, nem zárkozhattunk az elől, hogy a főváros mostani kedvezőtlen pénzügyi helyzetét számításba vegyük és ezért a különben kétségtelenül üdvös eszme elejtése ellen fellépni időszerűnek nem láttuk, mindamelllett megfontolásába ajáulottuk a fővárosnak azokat a sokféle községi érdekeket, melyek jövőben felmerülhetnek s melyek zavartalan kielégítésére jobb mód nincs, mint a periferian fokozatosan megszerezni a fásítási övbe eső területeket. Az említett érdekek megfontolásához egyszersmind azt a reményt fűzzük, hogy a főváros — amint háztartása jobbra fordul a most elejtett fonalat újra fel fogja venni.

Nagyméltóságu magyar királyi Ministerium!

A működésünkről szóló jelentés kiegészítésére az 1870. évi X. t.-cz. 27. §-a értelmében bemutatjuk az általunk kezelt alapok 1902. évi zárszámadásait is, kérve, hogy ezeket megvizsgáltatni és részünkre a felmentvényt megadni méltóztassék.

Végül megemlítjük, hogy e jelentésünket a zárszámadásokkal és 1903. évi belkezelési költség-előirányzatunkkal együtt nyomtatásban közzétettük és az országgyűlés mindkét házának, valamint Budapest székes-főváros hatóságának is megküldöttük.

Kelt Budapesten, 1903. évi augusztus hó 6-án.

Podmaniczky Frigyes s. k.
alelnök.

Garancsy Mihály s. k.
ministeri osztálytanácsos

Összesen		Egyenként		Helység	Leírás	Mennyiség	Ár
Összesen	Összesen	Egyenként	Egyenként				
					I. Városi pénzügy		
					a) Községi pénzügy		
					1. Községi pénzügy	1	1-1
					2. Községi pénzügy	2	2-2
					3. Községi pénzügy	3	3-3
					4. Községi pénzügy	4	4-4
					5. Községi pénzügy	5	5-5
					6. Községi pénzügy	6	6-6
					7. Községi pénzügy	7	7-7
					8. Községi pénzügy	8	8-8
					9. Községi pénzügy	9	9-9
					10. Községi pénzügy	10	10-10
					11. Községi pénzügy	11	11-11
					12. Községi pénzügy	12	12-12
					13. Községi pénzügy	13	13-13
					14. Községi pénzügy	14	14-14
					15. Községi pénzügy	15	15-15
					16. Községi pénzügy	16	16-16
					17. Községi pénzügy	17	17-17
					18. Községi pénzügy	18	18-18
					19. Községi pénzügy	19	19-19
					20. Községi pénzügy	20	20-20

M E L L É K L E T E K.

1. A fővárosi pénzalap

Tételszám	Főkönyvi lapszám	B e v é t e l	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
I. Valódi bevételek.						
<i>a) Rendes bevételek.</i>						
1	1-4	Ház és telekbérbérvédelem	15.614	28		
2	5-9	Kamatjévedelem	72.535	56		
3	13	Utadójévedelem	440.277	06		
4	15-20	Kiszőkelléki és használati díjak	11.432	61		
5	27	Évi használati díjak	89	46		
6	29-34	Terjedékeladás	53.729	40		
7	41-42	Fővárosi közmunkák tanácsa palotájának házbér és egyéb jövedelmei	11.940	—		
<u>Együtt . . .</u>					605.618	37
<i>b) Rendkívüli bevételek.</i>						
8	44-46	Budai körut jövedelme	38.834	54		
9	49-50	Budapest fő- és székváros tartozásai és járulékai	6.403	38		
10	51-52	Háztelek eladás, épület és utépitési anyag eladás	86.783	13		
11	57	Egyéb rendkívüli bevételek	140	—		
<u>Együtt . . .</u>					132.161	05
<u>Valódi bevételek főösszege . . .</u>					737.779	42
II. Átfutó bevételek.						
<i>a) Megtérített előlegek.</i>						
12	61-67	1. Egyéb előlegek	59.962			
13	81-83	2. A várban építendő új hadtestparancsnoksági épület telke céljára adott előlegek	2.030	03		
14	91-94	3. A Farkasréti temetőbe vezetendő közuti vasut céljára adott s a budapesti közuti vaspálya társaság által megtérítendő előleg	140	20		
15	101-103	4. Elszámolandó előlegek	14.537	95		
16	111	5. Magyar földhitelintézet	383.745	87		
17	113	6. Fizetési előleg	2.693	51	463.109	56
<u>Együtt . . .</u>						
<i>b) Idegen pénzek.</i>						
18	115-116	1. Visszafizetendő	895	05		
19	123	2. Tiszti adó és szolgálati díjak	4.296	45		
<u>Átvitel . . .</u>			5.191	50	463.109	56

1902. évi zárszámadása.

Tételszám	Főkönyvi lapszám	K i a d á s	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
1. Valódi kiadások.						
Rendesek.						
Ügyviteli költségek.						
<i>a) Személyi járandóságok.</i>						
1	1-2	Fizetések, takarékpénzek és pótlékok	123.766	66		
2	3-4	Rendes díjnokok díjazása	5.811	91		
3	5	Ruhailletmények	800	—		
4	7	Hidbérek	180	—		
5	9	Jutalmak és segélyek	1.200	—		
6	47	Ideiglenes nyugdíj	1.833	32		
7	49	Végleges nyugdíj	8.840	—		
8	51	Özvegyi nyugdíj	2.400	35		
9	53	Nevelési járulék	96	—		
10	55	Kegydíj	400	—		
<u>Együtt . . .</u>					145.328	24
<i>b) Dologi kiadások.</i>						
11	11-12	Fűtésre	2.547	80		
12	14-15	Hivatali helyiségek világítására	366	24		
13	17	Hivatali helyiségek tisztogatására	559	80		
14	20	Papir, író és rajzszerekre	1.468	42		
15	22	Nyomtatványok és könyvkötésre	2.103	10		
16	24-25	Leltári tárgyak beszerzésére	254	28		
17	26	Leltári tárgyak fenntartására	86	90		
18	28-30	Egyéb irodai szükségletekre	509	58		
19	32-38	Bérmunkások és küldöncdíjakra	314	10		
20	⁴⁰⁻⁴¹ ₄₈	Felméréseknél szükséges napszamosok bérei	316	80		
21	42-45	Fővárosi közmunkák tanácsa házának fenntartási költségei	2.765	85		
<u>Együtt . . .</u>					11.292	87
<i>c) Rendkívüli kiadások.</i>						
22	57	Altisztek és szolgák 10%-os fizetési segélyei	380	—		
<u>Együtt . . .</u>					380	—
<u>Belkezelési előirányzat összegei . . .</u>					157.001	11
<i>d) Kezelési és egyéb kiadások.</i>						
23	62-63	Épület fenntartási és kezelési költségek	2.194	36		
24	59-60	Buda és egyéb szabályozási költségek	15.717	30		
<u>Átvitel . . .</u>			17.911	66	157.001	11

Tételszám	Főkönyvi lapszám	B e v é t e l	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
		<u>Áthozat . . .</u>	5.191	50	463.109	56
20	126—128	3. Fizetés letiltás	1.036	73		
21	130—131	4. A várban építendő új pénzügyministeri palota telke céljára nyert javadalmazás	363.535	99		
		<u>Együtt . . .</u>			369.764	22
		<u>Átfutó bevételek főösszege . . .</u>			832.873	78
		<u>Valódi bevételek főösszege . . .</u>			737.779	42
		<u>Valódi és átfutó bevételek főösszege . . .</u>			1570.653	20
					1,570.653	20

Budapest, 1902. évi

A fővárosi közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.,
min. számtauácsos.

Ezen zárszámadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben tett

Budapesten, a fővárosi közmunkák tanácsának 1903. évi

Báró Harkányi Frigyes s. k.,

Tételszám	Főkönyvi lapszám	K i a d á s	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
		Áthozat . . .	17.911	66	157.001	11
25	64-67	Ház és tőkekamatadó és vizdíj	12.720	63		
26	75-78	Különféle költségek	19.062	03		
27	71-72	Kamat	457	49		
28	79-86	Terjedékbevéltás	47.281	70		
29	73	Kiszökelléki díjak visszatérítése	10	—		
30	68-70	Ház és telekvétel	155.550	80		
31	162-163 91	Utadó behajtási költség (utadó jutalom)	6.600	—		
		Együtt . . .			259.594	31
		Rendes kiadások főösszege . . .			416.595	42
		<i>c) Rendkívüli kiadások.</i>				
32	93	Budai körut építési és egyéb költségei	9.238	42		
33	106	Gizella-tér parkozási költsége	2.340	12		
		Együtt . . .			11.578	54
		I. Valódi kiadások főösszege . . .			428.173	96
		II. Átfutó kiadások . . .				
		<i>a) Adott előlegek.</i>				
34	108	1. A magyar földhitelintézetnél elhelyezett összeg . . .	1.063.877	—		
35	121-122	2. Egyéb előlegek	5.781	36		
36	109	3. Fizetési előlegek	3.275	—		
37	111-112	4. Elszámolandó előlegek	17.683	25		
38	131-133	5. A Farkasréti temetőbe vezetendő villamos vasut céljára adott s a budapesti közúti vaspálya társaság által megtérítendő előleg	14.449	82		
		Együtt . . .			1.105.066	43
		<i>b) Visszafizetendő idegenpénzek.</i>				
39	139	1. Fizetés letiltás	1.119	61		
40	141	2. Tisztiodó és szolgálati díjak	4.296	45		
41	153-159	3. Egyéb idegenpénzek	13.534	42		
42	148-151	4. A várban építendő új pénzügyministeri palota telke céljára nyert javadalmazás terhére teljesített fizetés	18.462	33		
		Együtt . . .			37.412	81
		II. Átfutó kiadások főösszege . . .			1.142.479	24
		Valódi és átfutó kiadások főösszege . . .			1.570.653	20

december hó 31-én.

tanácsának számvevősége.

Haluska Lajos s. k.

min. számellenőr.

egybehasonlításával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

junius 15-én tartott pénzügyi bizottsági üléséből.

Lukács Antal s. k.

2. Az új hidakkal kapcsolatos rendezésekre

Tételszám	Főkönyvi lapszám	B e v é t e l	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
I. Valódi bevételek.						
<i>a) Rendesek.</i>						
1	3-4	Házbér	2.010			
2	8-10	Kamat	31.001	99		
3	1	Épületi anyagok vételára	650			
4	11	Különféle bevétel	910			
		<u>Együtt . . .</u>			34.571	99
<i>b) Rendkívüli bevételek.</i>						
5	17	Telek-eladás	227.019	33		
6	6	Sárosfürdő forrásának és telkének vételára s ennek kamatai	1,050.795	23		
7	30	Eskütéri hiddal kapcsolatos ut és térrendezések költségeire nyert állami javadalmazás.	800.000			
		<u>Együtt . . .</u>			2,077.814	56
		<u>Valódi bevételek összege . . .</u>			2,112.386	55
II. Átfutó bevételek.						
8	23	Adott és megtérítendő előleg	900			
9	21	A magyar földhitelintézet által visszafizetett cselekvő tőke	534.824	61		
10	22	Visszafizetendő idegen pénz	27.363	77		
		<u>Együtt . . .</u>			563.088	38
		<u>Valódi és átfutó bevételek főösszege . . .</u>			2.675.474	93

Budapesten, 1902. évi

A fővárosi közmunkák

Szuppán Ferenc s k.
min. számtanácsos.

Ezen zárszámadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben

Budapesten, a fővárosi közmunkák tanácsának 1903. évi

szolgáló alap 1902. évi zárszámadása.

Tételszám	Főkönyvi lapszám	K i a d á s.	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
I. Valódi kiadások.						
<i>a) Rendesek.</i>						
1	1	Ház és tőkekamat-adó	2.709	09		
2	4—6	Házkezelési és épület fenntartási költség	1.006	21		
3	7—8	Különféle kiadás	1.001	51		
4	10	Vizdíj	188	52		
5	20	Kamat	434	69		
		<u>Együtt . . .</u>			5.340	02
<i>b) Rendkívüli kiadások</i>						
6	16—17	Eskütéri hid feljáróinak építési költsége	189.945	34		
7	23—26	Szent-Gellért szobor elhelyezésével kapcsolatos költség	280.673	92		
8	14	A III. ker. Zsigmond-utczában épülő katonai gyógyfürdő építési költsége	32.858	13		
9	15	Sárosfürdő védterületének megállapítási költsége	848	38		
		<u>Együtt . . .</u>			504.325	77
		<u>Valódi kiadások összege . . .</u>			509.665	79
II Átfutó kiadások.						
10	33	Adott és megtérítendő előleg.	407			
11	31	A magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	2.138.038	37		
12	38	Visszafizetendő idegen pénz	27.363	77		
		<u>Együtt . . .</u>			2.165.809	14
		<u>Valódi és átfutó kiadások főösszege . . .</u>			2.675.474	93

december hó 31-én.

tanácsának számvevősége.

Molitorisz Gyula s. k.
min. számtiszt.

tett egybehasonlításával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

junius hó 15-én tartott pénzügyi bizottsági üléséből.

3. A katonai laktanya telek kisajátítási

Tételszám.	Főkönyvi lapszám.	B e v é t e l	Egyenként		Összesen	
			korona	fill	korona	fill
I. Valódi bevételek.						
<i>a.) Rendesek.</i>						
1	1—6	Kamatjövedelem	118.971	17		
2	9.	Különféle bevétel	120	—		
		<u>Együtt . . .</u>			119.091	17
<i>b.) Rendkívüli bevételek.</i>						
3.	13.	Florián laktanya vételára	25.000	—		
4.	15—16	Ujépületi telektömb értékesítése folytán befolyt vételárak	1.281.328	80		
5.	26.	Kövezési és csatornázási járulék megtérítés	3.150	93		
6.	28.	Telekeladás	12.584	—		
		<u>Együtt . . .</u>			1.322.063	73
		<u>Valódi bevételek összege . . .</u>			1.441.154	90
II. Átfutó bevételek.						
7.	20. 21. 29. 30. 25.	Adott és megtérítendő előleg	26.417	06		
8.	24.	A magyar földhitelintézet által visszafizetett cselekvő tőke	1.652.257	92		
9.	22.	Visszafizetendő idegen pénz	75.042	17		
		<u>Együtt . . .</u>			1.753.717	15
		<u>Valódi és átfutó bevételek főösszege:</u>			3.194.872	05

Budapest, 1902. évi

A fővárosi közmunkák

Szuppan Ferenc s. k.
min. számtanácsos.

Ezen zárszámadást, egy kiválasztott tételeinek a főkönyben

Budapesten, a fővárosi közmunkák tanácsának 1903. évi

Báró Harkányi Frigyes s. k.

alap 1902. évi zárszámadása,

Tételszám	Főkönyvi tételszám	K i a d á s	Egyenként		Összesen	
			korona	fill.	korona	fill.
I. Valódi kiadások.						
<i>a.) Rendesek.</i>						
1.	27.	Kamat	5.832	45		
2.	3.	Különféle kiadás	451	62		
3.	1.	Házadó és tőkekamat-adó	4.786	76		
4.	26.	Csatornázási járulék	307	53		
Együtt. . .					11.378	36
<i>b.) Rendkívüli kiadás.</i>						
5.	8—9	Ujépületi telektömb értékesítése folytán befolyt vételárakból a m. kir. pénzügy-ministerium rendelkezésére bocsátott összeg	1.139	473	58	
Együtt. . .					1.139.473	58
<u>Valódi kiadások összege . . .</u>					1.150.851	94
II. Átfutó kiadások.						
6.	^{11—13} ^{15.} _{18—19}	Adott és megtérítendő előleg	392.015	98		
7.	14.	A magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	1.538.150	67		
8.	16.	Visszafizetendő idegen pénz	113.853	46		
Együtt. . .					2.044.020	11
<u>Valódi és átfutó kiadások főösszege</u>					3.194.872	05

deczember hó 31-én.

tanácsának számvevősége.

Molítárisz Gyula s. k.
min. számtiszt.

tett egybehasonlításával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

junius hó 15-én tartott pénzügyi bizottsági üléséből.

Lukács Antal s. k.

4. Az előleg alap 1902.

Tételszám	Főkönyvi lapszám	B e v é t e l	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
I. Valódi bevételek.						
<i>a) Rendesek:</i>						
1	35	Különféle bevétel	1.992	76		
2	1-2-6	Kamat	15.016	79		
		<u>Együtt . .</u>			17.009	55
3	19	Utczaterület eladása	8.806	20		
4	10	Dunaszabályozás által nyert telkek eladása .	263.167	20		
5	17	Telekbérjövdelem	126	—		
6	12	Járdafektetési járulék	1.005	22		
		<u>Együtt . .</u>			273.104	62
		<u>Valódi bevételek összege: . .</u>			290.114	17
II. Átfutó bevételek.						
7	24	A magyar földhitelintézet által visszafizetett cselekvő tőke	1.332	02		
8	21	Adott és megtérítendő előleg	9	12		
		<u>Együtt . .</u>			1.341	14
		<u>Valódi és átfutó bevételek főösszege . .</u>			291.455	31

Budapest en, 1902. évi

A fővárosi közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.
min. számtanácsos.

Ezen zárszámadást, egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben

Budapest en, a fővárosi közmunkák tanácsának

Báró Harkányi Frigyes s. k

évi zárszámadása

Tételszám	Főkönyvi lapszám	K i a d á s	Egyenként		Összesen	
			korona	fill.	korona	fill.
I. Valódi kiadások.						
<i>a) Rendesek.</i>						
1	1	Különféle kiadás	1.352	02		
2	3	Tőkekamat adó	1.427	75		
		<u>Együtt . .</u>			2.779	77
II. Átfutó kiadások.						
3	15	A magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	288.675	54		
		<u>Együtt . .</u>			288.675	54
		<u>Valódi és átfutó kiadások főösszege . .</u>			291.455	31

december hó 31-én.

tanácsának számvevősége.

Molitorisz Gyula s. k.
min. számtiszt.

tett egybeazonosításával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

1903. évi június hó 15-én tartott pénzügyi bizottsági üléséből.

Lukács Antal s. k.

5. A Kossuth Lajos-utczai kisajátítási

Tételszám	Főkönyvi lapszám	B e v é t e l	Egyenként		Összesen	
			korona	fill.	korona	fill.
I. Valódi bevételek.						
<i>a) Rendesek.</i>						
1	7	Házbérjövdelem	10	56		
2	15	Kamatjövdelem	1.805	73		
		<u>Együtt . . .</u>			1.816	29
<i>b) Rendkívüli bevétel.</i>						
3	16	Terjedék eladás	20.000	—		
		<u>Együtt . . .</u>			20.000	—
		<u>Valódi bevételek összege . .</u>			21.816	29
II. Átfutó bevételek.						
4	4	A magyar földhitelintézet által visszafizetett cselekvő tőke	38	34		
		<u>Együtt . . .</u>			38	34
		<u>Valódi és átfutó bevételek főösszege . .</u>			21.854	63

Budapest, 1902. évi

A fővárosi közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.
min. számtanácsos.

Ezen zárszámadást, egyes kiválasztott tételeleinek a főkönyvben

Budapesten, a fővárosi közmunkák tanácsának 1903. évi

Báró Harkányi Frigyes s. k.

alap 1902. évi zárszámadása.

Tételszám	Főkönyvi lapszám	K i a d á s	Egyenként		Összesen	
			korona	fill.	korona	fill.
I. Valódi kiadások.						
<i>a) Rendesek.</i>						
1	6	Tőkekamatadó	105	01		
		Együtt . .			105	01
<i>b) Rendkívüli kiadások</i>						
2	11	Házbérjövedelem visszatérítés	48	90		
		Együtt . .			48	90
		<u>Valódi kiadások összege . .</u>			153	91
II. Átfutó kiadások.						
3	2	A magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	21.700	72		
		Együtt . .			21.700	72
		<u>Valódi és átfutó kiadások főösszege . .</u>			21.854	63

december hó 31-én.

tanácsának számvevősege.

Molitorisz Gyula s. k.

min. számtiszt.

tett egybeazonlításával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

junius hó 15-én tartott pénzügyi bizottsági üléséből

Lukács Antal s. k.

6. A halászbástya rendezésére szánt

Tételszám	Főkönyvi lapszám	B e v é t e l	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
1. Valódi bevételek.						
<i>a) Rendesek.</i>						
1	1	Államkincstár járuléka a halászbástya építési költségeihez	53.999	31		
2	4	Fő- és székváros járuléka a halászbástya építési költségeihez	89.974	—		
3	6	Kamatjövedelem	7.402	25		
		<u>Együtt . .</u>			151.375	50
<i>b) Rendkívüli bevétel.</i>						
4	12	A halászbástya északi bástyájának építési költségtérítménye	22	40		
		<u>Együtt . .</u>			22	40
		<u>Valódi bevételek összege . .</u>			151.397	96
2. Átfutó bevételek.						
5	8	A magyar földhitelintézet által visszafizetett cselekvő tőke	202.447	82		
6	10	Visszafizetendő idegenpénz	441	—		
		<u>Együtt . .</u>			202.888	82
		<u>Valódi és átfutó bevételek főösszege . .</u>			354.286	78

Budapest, 1902. évi

A fővárosi közmunkák

Szuppán Ferenc s. k.,
min. számtanácsos

Ezen zárszámadást, egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben

Budapestben, a fővárosi közmunkák tanácsának 1903. évi

Báró Harkányi Frigyes s. k.

alap 1902. évi zárszámadása.

Tételszám	Főkönyvi lapszám	K i a d á s	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
1. Valódi kiadások.						
<i>Rendesek.</i>						
1	6	Építésvezetői díj	12.854	48		
2	8-9	Építés ellenőri költség	2.400	—		
3	13-4	Különféle kiadás	208	20		
4	15-6	Szobrászmintázási költség	1.269	40		
5	22	Tőkekamat-adó	740	22		
6	10	A halászbástya nagy szabad lépcsőjének és kutsarnokának építési költsége	6.155	—		
7	1-2	A halászbástya déli bástyájának építési költsége	14.722	96		
8	⁴⁻⁵ 18-9	A halászbástya északi bástyájának építési költsége	165.298	78		
<u>Együtt . . .</u>					203.649	04
2. Átfutó kiadások.						
9	24	A magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	150.637	74		
<u>Együtt . . .</u>					150.637	74
<u>Valódi és átfutó kiadások főösszege . . .</u>					354.286	78

december hó 31-én.

tanácsának számvevősége

Molitorisz Gyula s. k.

min. számtiszt.

tett egybehasonlításával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

junius hó 15-én tartott pénzügyi bizottsági üléséből.

Lukács Antal s k.

A fővárosi közmunkák tanácsa belkezelési költségelőirányzata 1903. évre.

Rovat	Alrovat	Tétel.	1903. évi előirányzat		1902. évre megállapított költségvetés	Tétel
			Egyenként	Összesen		
I. fejezet. Rendes kiadások.						
I. czim. Ügyviteli költségek.						
<i>Személyi járandóságok.</i>						
1	1	Fizetések, lakpénzek és pótlékok		125.500	122.700	1
	2	Rendes díjnokok díjazása		5.840	5.840	2
	3	Ruhailletmények		800	800	3
	4	Hidbérek		180	180	4
	5	Jutalmak és segélyek		1.200	1.200	5
		Összesen		133.520	130.720	
<i>Dologi kiadások.</i>						
2	1	Hivatali és irodai költségek				
	1	Fűtésre	2870		2.870	1
	2	Hivatali helyiségek világítására	680		680	2
	3	" " tisztogatására	600		600	3
	4	Papír, író és rajzszerekre	1.600		1.600	4
	5	Nyomatványok és könyvkötésre	3.500		3.500	5
	6	Leltári tárgyak beszerzésére u. m. rajzeszközök, szak- könyvek stbi beszerzésére	500		500	6
	7	Leltári tárgyak fentartására	200		200	7
	8	Egyéb irodai szükségletekre	600	10.550	600	8
	2	Bérmunkások és küldöncdíjakra		700	700	2
	3	Felméréseknél szükséges napszámosok bérei		400	400	3
	4	Fővárosi közmunkák tanácsa házának fenntartási költségei, házadó, vízdíj, stbi		2.514	2.714	4
		Összesen		14.164	14.364	
<i>Nyugdíjak.</i>						
3	1	Ideiglenes nyugdíj			2.000	1
	2	Végleges		8.840	8.840	2
	3	Özvegyi		2.692	2.692	3
	4	Nevelési járulék		96	96	4
	5	Kegydíj		400	400	5
		Összesen		12.028	14.028	
		Rendes kiadások főösszege		159.712	159.112	
II. fejezet. Rendkívüli kiadás						
4		Altisztek és szolgák 10 ⁰ / ₀ -os fizetési segélyei		380	380	4
		Kiadási főösszege		160.092	159.492	

Kelt Budapesten, a fővárosi közmunkák

Szuppán Ferenc s. k.,
min. számtanácsos.

Podmaniczky
al-

4628
M. E. I. Ezen előirányzatot, az 1902. évi december hó 7-én tartott ministertanács határozata alapján

Kelt, Budapesten, 1902. évi december hó 15-én.

Szell s. k.,
m. kir. miniszterelnök.

A személyi járandóságok részletezése.

Létszám		Fizetés	Lakpénz	Működési pótlék	Rendes díjnyokok díjazása	Ruha illetmény	Hidbérék	Jutalmak és segélyek	Összesen
		k o r o n a							
I. Elnökség.									
1	Alelnök	12.000	2.000						14.000
1	Ministeri tanácsos	10.000	2.000						12.000
1	Ministeri osztálytanácsos	6.000	1.600						7.600
1	Ministeri segédtitkár	3.200	1.000						4.200
2	Ministeri fogalmazó, á 2.400 K. fizetés 800 K. lakpénz	4.800	1.600						6.400
II. Műszaki osztály.									
1	Ministeri osztálytanácsos	6.000	1.600	1600					9.200
4	Műszaki tanácsos $\left. \begin{array}{l} 2. \text{ á } 4.800 \text{ k.} \\ 2. \text{ á } 4.000 \text{ k.} \end{array} \right\}$ fizetés, á 1200 k. lakpénz á 1200 k. működési pótlék	17.600	4.800	4800					27.200
3	Ministeri főmérnök: 2. á 3 200 k. } fizetés, á 1000 k. lakpénz. 1. á 2.800 k. } á 1000 k. működési pótlék	9.200	3.000	3000					15.200
1	Ministeri mérnök: 2.600 k. fizetés, 800 k. lakpénz, 800 k. működési pótlék	2.600	800	800					4.200
III. Számvevőség.									
1	Ministeri számtanácsos	3.200	1.000						4.200
1	Ministeri számellenőr	1.800	700						2.500
1	Ministeri számtiszt	1.400	600						2.000
IV. Segédhivatal.									
1	Segédhivatali igazgató, főigazgatói illet- ménynyel	3.600	1.000						4.600
2	Ministeri irodatiszt: 1. 2.000 k. } fizetés, á 700 k. lakpénz. 1. 1.800 k. }	3.800	1.400						5.200
1	Ministeri iroda segédtsiszt	1.400	600						2.000
1	Ajtónálló	1.000	240			160	36		1.436
4	Szolga: 1. 800 k. } fizetés, á 240 k. lakpénz, á 160 k. 1. á 700 " } ruhapénz, á 36 k. hidbér. 2. 600 " }	2.800	960			640	144		4.544
	Rendes díjnyokok díjazása				5840				5.840
	Jutalmak és segélyek							1200	1.200
	Összesen	90.400	24.900	10200	5.840	800	180	1200	133.520
		125.500							

tanácsa 1902. november hó 25-én tartott üléséből

Frigyes s. k., **Rupp Imre** s. k.
elnök min. tanácsos

160.092 korona, azaz : Egyszázhatvanezerkilencvenkettő korona végösszeggel ezennel jóváhagyom.

Date	Description	Debit	Credit	Balance
1890				
1891				
1892				
1893				
1894				
1895				
1896				
1897				
1898				
1899				
1900				
1901				
1902				
1903				
1904				
1905				
1906				
1907				
1908				
1909				
1910				
1911				
1912				
1913				
1914				
1915				
1916				
1917				
1918				
1919				
1920				
1921				
1922				
1923				
1924				
1925				
1926				
1927				
1928				
1929				
1930				
1931				
1932				
1933				
1934				
1935				
1936				
1937				
1938				
1939				
1940				
1941				
1942				
1943				
1944				
1945				
1946				
1947				
1948				
1949				
1950				
1951				
1952				
1953				
1954				
1955				
1956				
1957				
1958				
1959				
1960				
1961				
1962				
1963				
1964				
1965				
1966				
1967				
1968				
1969				
1970				
1971				
1972				
1973				
1974				
1975				
1976				
1977				
1978				
1979				
1980				
1981				
1982				
1983				
1984				
1985				
1986				
1987				
1988				
1989				
1990				
1991				
1992				
1993				
1994				
1995				
1996				
1997				
1998				
1999				
2000				
2001				
2002				
2003				
2004				
2005				
2006				
2007				
2008				
2009				
2010				
2011				
2012				
2013				
2014				
2015				
2016				
2017				
2018				
2019				
2020				
2021				
2022				
2023				
2024				
2025				
2026				
2027				
2028				
2029				
2030				
2031				
2032				
2033				
2034				
2035				
2036				
2037				
2038				
2039				
2040				
2041				
2042				
2043				
2044				
2045				
2046				
2047				
2048				
2049				
2050				

2002

2003 JUL 14

